

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky

Bc. Šárka Nováková

2. ročník – prezenční studium

Česká filologie

„Uvolněte se, prosím.“

Komplexní analýza mediálního diskurzu talk show.

„The late night show.“

Complex analysis of media discourse of the talk show.

Magisterská diplomová práce

vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Kořenský, DrSc.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze uvedenou literaturu. Rozsah mé práce činí 138 018 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 28. dubna 2011

.....

Děkuji profesorovi Janu Kořenskému za ochotu a trpělivost při vedení mé práce, za jeho podnětné nápady, poskytnuté rady, kritiky a připomínky.

Obsah

1. Úvod	7
2. Seznam transkripčních značek	10
3. Metoda	11
4. Charakteristika diskurzu pořadu <i>Uvolněte se, prosím</i>	12
4.1. Historie Late night show v České republice	13
4.2. Současné natáčení české verze Late night show	13
4.3. Průběh natáčení	14
4.4. Scéna a její funkce v mediálním dialogu	14
4.5. Realizační tým	17
4.6. O Janu Krausovi	17
4.7. Zvláštní zacházení s nabízením sklenice vody hostům	18
4.8. Gesta	19
4.9. Popularita a ocenění	19
4.10. Funkce pořadu	19
4.11. Výběr hostů	20
5. Analýza iniciací (otázek) a reakcí (odpovědí)	21
5.1. Teoretický základ	21
5.1.1. Klasifikace otázek	22
5.1.1.1. Dle očekávání či neočekávání odpovědi	22
5.1.1.1.1. Otázky nepravé	22
5.1.1.1.2. Otázky pravé	22
5.1.1.2. Dle jazykové formy	22
5.1.1.2.1. Tázací forma věty	22
5.1.1.2.2. Otázky, které nemají tázací formu věty	22
5.1.1.2.3. Otevřenost a zavřenost otázek	22
5.1.2. Klasifikace odpovědí	22
5.1.2.1. Stupeň plnění komunikativního požadavku vyjádřeného otázkou	22
5.1.2.2. Míra poskytované informace	23
5.1.2.2.1. Plně informativní	23
5.1.2.2.2. Superinformativní	23
5.1.2.2.3. Subinformativní	23
5.1.2.2.4. Subinformačně-superinformativní	23
5.1.2.3. Komunikativní význam odpovědi	23
5.2. Analýza	24
5.3. K analýze	29
5.4. Zhodnocení analýzy	29
5.5. Analýza nonverbálních prostředků	30
5.6. Analýza jazykových prostředků	31
5.7. Závěr	31
5.8. Přepis dialogu od 13:30 min	32
6. Analýza zaměřená na ironii, ponižování, zdvořilost, nezdvořilost a agresi	36
6.1. Teoretický základ	36
6.1.1. Slovní ironie, „hra na sdělení“	36
6.1.2. Ironie a lež	37
6.1.3. Konverzační maximy	38
6.1.3.1. Maxima kvantity	38
6.1.3.2. Maxima kvality	38
6.1.3.3. Maxima relevance	38

6.1.3.4. Maxima způsobu	38
6.1.4. Nezdařilá ironie	39
6.1.5. Odhalení ironické promluvy	39
6.1.6. Ironie a zdvořilost	39
6.1.6.1. maxima taktu	40
6.1.6.2. maxima velkorysosti	40
6.1.6.3. maxima souhlasu	40
6.1.6.4. maxima skromnosti	40
6.1.6.5. maxima shody	40
6.1.6.6. maxima souladu	41
6.1.7. Sebeironie	41
6.1.8. Ironizování třetí osoby	41
6.1.9. Role neverbálních prostředků v ironické promluvě	41
6.1.10. Ironie uskutečněná pronesením pravého opaku zamýšleného	42
6.1.11. Proč k ironii dochází	42
6.1.12. Funkce ironie	43
6.2. Analýza	43
6.3. K analýze	51
6.4. Zhodnocení analýzy	51
6.5. Analýza nonverbálních prostředků	52
6.6. Analýza jazykových prostředků	53
6.7. Závěr	53
6.7.1. Funkce ironie v tomto dílu pořadu	54
6.8. Přepis dialogu	54
7. Analýza zaměřená na roli publika v mediálním dialogu	59
7.1. Teoretický základ	59
7.1.1. Aktuálnost při natáčení	60
7.1.2. Režirované a neregistrované publikum	61
7.1.3. Role živého publika	61
7.1.4. Zpětná vazba z publika směrem k moderátorovi a hostovi	61
7.1.5. Cílový divák	62
7.1.6. Intimnost dialogu	62
7.1.7. Komunikace moderátora a publika	63
7.2. Analýza	63
7.3. K analýze	69
7.4. Zhodnocení analýzy	69
7.5. Analýza nonverbálních prostředků	70
7.6. Analýza jazykových prostředků	70
7.7. Závěr	71
7.8. Přepis dialogu	72
8. Celková charakteristika verbálního i neverbálního projevu moderátora	78
8.1. Práce s tématem, preferovaná témata rozhovorů	78
8.2. Vztahování k sobě samému a porovnávání své osoby s hostem	79
8.3. Neverbální projev	79
8.4. Jazykový projev	80
9. Závěr	82
9.1. Analýza iniciací (otázek) a reakcí (odpovědí)	82
9.1.1. Reakce subinformativní	82
9.1.2. Reakce subinformačně-superinformativní	83
9.1.3. Žádná reakce - mlčení	83

9.1.4. Boj o téma.....	84
9.1.5. Repliky subinformativní s funkcí bavit publikum	85
9.1.6. Nekooperativní reakce.....	85
9.1.7. Závěr	86
9.2. Analýza ironie, zdvořilosti, nezdvořilosti, ponižování a agrese	86
9.2.1. Odhalení ironické výpovědi.....	86
9.2.2. Funkce ironie	86
9.2.3. Nezdvořilost.....	87
9.2.4. Ponižování	89
9.2.5. Závěr	90
9.3. Analýza zaměřená na roli publika v mediálním dialogu.	90
9.3.1. Důležitost publika	90
9.3.2. Intimnost dialogu	93
9.3.3. Závěr	93
10. Anotace	95
11. Literatura.....	97
12. Elektronické zdroje.....	98

1. Úvod

Televizní formát talk show *The late night show* je pro svoji strukturu velice zajímavý komunikát, na kterém lze vhodně aplikovat konverzační analýzu. A nejen ji.

Late night show je světoznámý televizní formát zavedený v USA a v západní Evropě. V České republice se začal vysílat roku 2004 nejprve na veřejnoprávní *České televizi* pod názvem ***Uvolněte se, prosím***. V roce 2010 došlo ke změně a nově jej vysílá komerční televize *Prima*, na tomto kanálu se pořad jmenuje ***Show Jana Krause***. Jan Kraus je jako moderátor úspěšný také na Slovensku, kde moderuje stejný formát pořadu s názvem *Bez obáv, prosím*.

Ve této diplomové práci analyzuji tento komunikát z vícera pohledů, především z těch, které jsou pro mě zajímavé a jedinečné.

Na konkrétním materiálu se zaměřím na jazykovou analýzu mluvených textů, na styl iniciací a reakcí partnerů v dialogu, na moderátorův specifický styl ironie a vtipu, na zdvořilost a nezdvořilost v tomto pořadu, na způsoby ponižování, na porušování konverzačních maxim a na ironii obecněji. Dále se zaměřím na roli publika v mediálním dialogu, na jeho důležitost a ne-důležitost. Neopomenu analyzovat ani vizuální a sluchové prvky v komunikační situaci. Mimo role kamery, střihu, hudby atd. se zaměřím i na gestiku, mimiku, proxemiku, barvu a sílu hlasu partnerů v dialogu, dále na intonaci, slovní důraz a na další suprasegmentální a nonverbální prostředky v mediálním dialogu.

V této show je dominantní osoba moderátora, která dialogy s hosty baví diváky. Funkce tohoto pořadu je prvotně **zábavní**. Tato show je podle mě charakteristická dvěma důležitými prvky. První je neohraničenost tématu, to znamená, že moderátor ani jeho host nemají na začátku rozhovoru představu, kam se jejich dialog stočí a na jaké téma a otázky přijde řeč. Moderátor si zřejmě podle zjištěných informací o hostovi vybere téma rozhovoru nebo si jen předběžně stanoví nějaký okruh otázek, které mu připadají zajímavé a kterými rozhovor začne. Téma se ale může v nepřipraveném dialogu neustále vyvíjet a měnit. Vzniká zde prostor pro moderátorovu **improvizaci**. Tato spontánnost dává vzniknout jakési svobodě a neohraničenosti tématu. Host nemůže tušit kam se rozhovor stočí. A co více, ani sám moderátor to neví. Teď narážím na

druhou exkluzivitu tohoto pořadu, a tou je dle mého mínění osobnost Jana Krause, který se sám nepovažuje za moderátora, nýbrž za *komedianta*.¹ Jeho projev je plný vtipu, ironie, trefných narážek na hosty a dalších specifik, na které se zaměřím v samostatné kapitole.

Náplní této diplomové práce bude tedy komunikační analýza diskurzu pořadu *Uvolněte se, prosím*, konkrétně tří odlišných dílů této talk show. Nebudu analyzovat celé díly, nýbrž úseky, které jsou pro analýzu příhodné a na kterých vhodně demonstřují výše zmíněné kategorie. Tyto úseky pro přehlednost analýzy přepíšu.

Jednotlivé komunikační situace vyberu tak, aby se lišily přístupem moderátora, abych mohla co nejlépe demonstrovat jeho specifický komunikační styl a také, abych mohla ukázat, jak se moderátorův styl mění podle partnera v dialogu.

Vybrala jsem díly, ve kterých jsou hosty herec, moderátor a zpěvák Richard Krajčo, poslankyně, tehdejší místopředsedkyně Strany zelených Kateřina Jacques a moderátor Leoš Mareš.

Jinak řečeno, na dialogu s Richardem Krajčem, který byl vysíláný 19. října 2007, budu analyzovat především roli publika, prvky intimnosti rozhovoru a jakousi bezohlednost k publiku. Tzn., že moderátor dialog stylizuje jako čistě soukromý rozhovor dvou známých bez ohledu na to, že se odehrává před kamerami a diváky. Charakterizují důležitost a ne-důležitost publika v mediálním dialogu.

V rozhovoru s Kateřinou Jacques, vysílaném 3. dubna 2009, bude pro můj výzkum dominantní úloha otázek a odpovědí. Podle sekundární literatury analyzuji iniciace a reakce a pokusím se tento repertoár obhájit nebo rozšířit.

V analýze rozhovoru s Leošem Marešem ze 4. března 2005 budu popisovat především exhibicionismus, nezdvořilost a agresivitu Jana Krause a také jeho pohotovost a aktuálnost. Na tomto materiálu lze také najít příklady jeho osobité ironie, které zanalyzuji dle M. Nekuly 1990².

¹ „V anglicky mluvících zemích pro to, o co se u nás snažím já, používají slovo comedian. Jo, slovo komediant je celkem trefný.“ Zatlková M., *Rád si dělá věci po svém* [online, cit. 28.2.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rozhovor_ctplus>.

² Nekula, Marek: Pragmalingvistická interpretace ironie. - In: *Slovo a slovesnost* 51, 1990. s. 95-110.

Ve všech analýzách bude zahrnuta jazyková charakteristika a také vizuální a nonverbální analýza, protože ty hrají neopomenutelnou roli na cestě při hledání cíle komunikace.

2. Seznam transkripčních značek

Při přepisování jsem se nechala inspirovat způsoby přepisu *Českého národního korpusu*, konkrétně *Korpusu mluvené češtiny ORAL 2008*.

Pravidla přepisu³ jsou na webových stránkách Ústavu českého národního korpusu <http://ucnk.ff.cuni.cz/>.

Pro účely této diplomové práce jsem použila navíc tyto zkratky:

J.K.: Jan Kraus

K.J.: Kateřina Jacques

L.M.: Leoš Mareš

R.K.: Richard Krajčo

Změnila jsem také zkratku pro pauzu v rozhovoru, místo ., .., ..., jsem použila slova /pauza/.

³ <http://ucnk.ff.cuni.cz/ORAL2008pravidla.php> [18.4.2011]

3. Metoda

Tato diplomová práce je založena na třech analýzách vybraných úseků pořadu *Uvolněte se, prosím*. Pro tento způsob jsem se rozhodla z následujících důvodů. Vybrala jsem tři oblasti bádání. Hlavní důvod tohoto výběru je, že jsem se s těmito oblastmi setkala při svém studiu a zaujaly mě. Proto jsem se jimi chtěla zabývat podrobněji ve své diplomové práci. Chtěla jsem si povšimnout konkrétních jevů chování moderátora, které jsem mohla vhodně demonstrovat právě na vybraných úsecích.

V analýzách jsem postupovala následovně.

1. Zaměřila jsem se na jeden fenomén.
2. Před analýzou jsem ho teoreticky popsala.
3. Vybraný úsek jsem přepsala.

4. Konkrétní analýza probíhala následovně. Každou repliku jsem empiricky popsala, vždy se zaměřením na předmět té které analýzy. Potom jsem shrnula celou analýzu a postavila ji do kontrastu k dosavadním teoriím. Ty jsem na základě zjištěných výsledků obhájila či rozšířila.

4. Charakteristika diskurzu pořadu *Uvolněte se, prosím*

Talk show *Uvolněte se, prosím* vychází z více než padesát let starého amerického modelu *Late night show*. Nejznámějším moderátorem je David Letterman, který denně natáčí svoji show v New Yorku na Broadwayi.⁴

„Kořeny *Late night show* najdeme už v rozhlase a music hallech. Je totiž kombinací talk show, stand-up comedy, vaudevillových scének a hudebních a tanečních vystoupení. Od počátku je late-night show spjata především s americkou stanicí NBC a pořadem *Tonight!*, jehož moderátor Steve Allen je považován za otce formátu. Ve svém programu mimo jiné vedl rozhovory se zábavnými hosty z oblasti showbusinessu; jeho následovník Jack Paar pak dokázal, že konverzace nemusí být nudná ani s politiky, když si do show pozval třeba Richarda Nixona nebo Johna Kennedyho. Ovšem teprve legendární Johnny Carson přišel v roce 1962 s přístupem nikomu nic v dialogu nedarovat. Během třiceti let, kdy *The Tonight Show Starring Johnny Carson* na NBC běžela, vybrousil late-night show do ideálního tvaru, jaký se na obrazovkách objevuje dodnes. Na loni zesnulého Carsona v současnosti navazuje Jay Leno, uhlazenější David Letterman, který late-night show přenesl na konkurenční CBS, i Conan O'Brien s image drzého fracka. Žánr se samozřejmě rozšířil do světa: v Británii dělá podobný pořad Graham Norton, v sousedním Německu je nejslavnější *Die Harald Schmidt Show* a především mezi mladšími diváky tam má velkou základnu fanoušků Stefan Raab s *TV Total*.“⁵

⁴ Matásková S., *O pořadu Uvolněte se, prosím*. [online, cit. 1.3.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=oporadu>>.

⁵ Foltýn M., 2006. *Česko po setmění*. [online, cit. 28.3.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/8/cesko-po-setmeni>>.

4.1. Historie Late night show v České republice

19. listopadu 2004 se tento formát pořadu dostal i k českým divákům. Šest let, tedy až do roku 2010 jej jednou týdně kolem dvaadvacáté hodiny vysílala veřejnoprávní Česká televize. V září roku 2010 jej převzala televize Prima. Ovšem bez radikálních změn, jedna z těch viditelných je ve změně názvu na *Show Jana Krause*. Tvůrci zřejmě chtěli upozornit na moderátorovo jméno, protože, jak již bylo řečeno, moderátor je v tomto pořadu dominantní.

Sám Jan Kraus o této změně v nové znělce řekl, že mu byla nabídnuta větší svoboda, která je pro tento pořad nepostradatelná.⁶ Díky novému názvu se tato show také více přibližuje americkému modelu, kde je v názvu show také jméno moderátora.

4.2. Současné natáčení české verze Late night show

Tato show se natáčí v divadle Ponec v Praze za přítomnosti živého publika. Je tedy směřovaná jak k divákům v hledišti divadla, tak k divákům u televizních obrazovek. Důležité je podotknout, že publikum v divadle **není režírované**. Obecenstvo v hledišti se projevuje zcela spontánně, buď smíchem, souhlasnými výkřiky, pokyvováním hlavou, pískotem, potleskem, nebo nereaguje, je potichu. Tyto projevy jsou prvky dialogu a napomáhají dialogizaci monologu (Hoffmanová, Müllerová 1994, s. 13). V divadle trvá představení asi hodinu a půl, do televize se dostane sestřih toho nejzajímavějšího, který trvá většinou kolem tři čtvrtě hodiny.⁷

Tato show se vysílá i na Slovensku, kde se jmenuje *Bez obáv, prosím!*⁸ a je tam velice oblíbená.

⁷ Matásková S., *O pořadu Uvolněte se, prosím*. [online, cit. 1.3.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=oporadu>>.

⁸ <http://www.iprima.cz/showjanakrause/jan-kraus> [7.3.2011]

4.3. Průběh natáčení

Show začíná vstupem moderátora Jana Krause, který nejprve vítá obecenstvo v hledišti a diváky u televizních obrazovek. Poté v několika minutách glosuje aktuální dění v České republice nebo ve světě. Nakonec usedá za svůj dřevěný stůl a monologicky a zábavně komentuje několik vybraných zpráv („*headlines*“: komentované výstřižky z novin), které jsou většinou z internetových serverů. Někdy přidá i nějakou vtipnou zajímavost, vtip, historku apod.

Zprávy má vytištěné na tvrdý papír a po vtipném přetlumočení je ostentativně odhazuje za sebe. Tyto zprávy bývají něčím zajímavé, vtipné či kuriózní. Zpětná vazba od příjemců v hledišti je potlesk, smích, nebo ticho.

Po tomto obligátním začátku přichází na řadu první host. Bývá to společensky uznávaná osoba, které je věnován největší časový prostor. Potom následuje druhý host, kterým je většinou mediálně známá osobnost ať už z showbyznysu, politiky, televize, či jiné oblasti mediálního života. Třetím hostem bývá člověk zcela neznámý, který ovšem zaujme publikum nějakou svojí kuriozitou, zajímavou prací, zvláštní dovedností či schopností, netradičním koníčkem, nebo čímkoliv jiným neobvyklým. Tomuto hostu bývá věnováno maximálně deset minut.

Na levé straně pódia z pohledu diváka je kapela moderátorova syna Davida Krause. Ta, na konci každého dílu, zahraje jednu píseň. Jinak je jejich úloha taková, že živě hrají podkresové melodie, když přichází či odchází host. Jejich typickou funkcí je hraní krátké melodie na popud moderátorova gesta, jíž přidají na důležitosti vtipu či pronesené hlášce.

4.4. Scéna a její funkce v mediálním dialogu

Pódium je vybaveno dominantní rudou pohovkou s výrazným opěradlem, na které sedí hosté. Moderátor sedí za dřevěným stolem na pohyblivé židli, díky které se

může, na rozdíl od hostů, pohybovat. Specifické pro tento pořad je postavení moderátora k hostovi. Host je nasměrován k divákům, ale zároveň je k moderátorovi otočený bokem. Důležité je také, že moderátor sedí výš než host. Z tohoto postavení plyne jistá dominance moderátora. Je výše než host, dívá se na hosta shora, host naopak na moderátora shlíží zdola. Moderátor má také na rozdíl od hosta prostor k pohybu, zatímco host je nucen sedět ve stejné pozici nasměrován čelem k divákům. Hosté jsou také znevýhodněni tím, že musí sedět společně, vedle sebe, někdy až moc blízko sebe, na pohovce. Postavením moderátora a hosta se navíc znesnadňuje jejich vzájemný oční kontakt.

Důležitá je také proxemika, tj. vzdálenost mluvčích od sebe. Tu totiž díky pohyblivé židli určuje moderátor a většinou se k hostu přibližuje nezvykle blízko. Host se na pohovce nemůže bránit, určování vzdálenosti je pouze v moci moderátora. Vzdálenost mezi mluvčími moderátor sám často mění, Kraus však většinou narušuje „*osobní sféru*“, která je v rozmezí 45–120 cm. Do této zóny podle Lotka (2004, s. 77) mohou vstoupit pouze blízcí přátelé a další příbuzní, aniž by vyvolali znepokojení.

Jedinou výjimkou v tomto prostorovém rozmístění byl pořad vysílaný 21. prosince 2007, ve kterém byl jako host bývalý prezident Václav Havel. Scéna tohoto dílu byla odlišná, zůstaly jen kulisy a červená pohovka. Na ní seděl jak Václav Havel, tak Jan Kraus. Tím byl bývalý prezident a uznávaný dramatik od režie i moderátora zvýhodněn.⁹ Vlevo z pohledu diváků je místo pro kapelu. V amerických late night show zde hrají neznámé kapely, čímž je jim dán prostor k prezentaci. Za moderátorským stolem a sedačkou jsou kulisy noční historické Prahy. Pro vizuální představu přikládám fotografie z divadla Ponec, které jsem sama vyfotografovala.

⁹ <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1176221164-uvolnete-se-prosim/207522161800015/obsah/98862-vaclav-havel/> [7.3.2011]

Obrázek 1. Pohled z hlediště divadla, uprostřed na stupínku stojí rudá pohovka, určená pro hosty, po pravé straně dřevěný stůl s pohyblivou židlí určený pro moderátora. Na levé straně je místo pro kapelu Davida Krause.

Obrázek 2. Detailní záběr na moderátorův stůl a židli, po levé straně je pohovka pro hosty. Jako kulisa slouží fotografie noční Prahy.

Obrázek 3. Detailní záběr na dominantní rudou sedačku, která je určena pro hosty moderátora Jana Krause.

4.5. Realizační tým

Jak již bylo v úvodu zmíněno, pořad je založen na **improvizaci** moderátora. Takže moderátor je nejdůležitější faktor při natáčení pořadu. Pořad režíruje Vojtěch Nouzák, o produkci se stará Simona Matásková, autorsky spolupracuje Jan Štern a Jiří Hapala.¹⁰

4.6. O Janu Krausovi

Jan Kraus se narodil 15. srpna 1953.

„Český herec, publicista, režisér, dramatik a v současnosti hlavně moderátor je nezapomenutelný svým humorem a pohotovými dotazy. Byl dětskou hereckou hvězdou, herectví ale nestudoval.

¹⁰ <http://www.iprima.cz/showjanakrause/o-poradu> [18.4.2011]

Menší role hrál v mnoha filmech (např. Dva tygři, Spalovač mrtvol, Dívka na koštěti, Jak utopit doktora Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách, Což takhle dát si špenát, Černí baroni a jiné). Prosadil se ale hlavně na poli televizních talk show – Sauna, Další, prosím!, O. K. – Občan Kraus nebo Přesčas.¹¹

Obrázek 4, Jan Kraus (<http://www.iprima.cz/showjanakrause/jan-kraus>, [2.3.2011].)

4.7. Zvláštní zacházení s nabízením sklenice vody hostům

Ve většině známých televizních talk show (např. Všechnopárty, Nikdo není dokonalý, atd.) bývá sklenice s vodou pro hosta k dispozici na stole po celou dobu interview. V *Uvolněte se, prosím* bývá hostu nabídnuta až po ukončení rozhovoru. V průběhu interview je pouze na moderátorovi, zda ji hostu nabídne. Moderátor tak udělá pouze z nějakého funkčního důvodu.

Host někdy o vodu sám požádá, a to v situacích, když se necítí dobře, chce se vyhnout odpovědi na nežádoucí otázku, chce změnit téma rozhovoru, potřebuje čas na promyšlení reakce apod. Potom záleží pouze na Janu Krausovi, zda ji hostovi dá, či nedá.

¹¹ <http://www.iprima.cz/showjanakrause/jan-kraus> [7.3.2011]

V některých dílech jsme mohli vidět, že moderátor nabídne vodu hostovi, když vidí, že je jeho partner v koncích se silami, čímž ještě upozorní na svoji výhru v rozhovoru a ze svého partnera udělá outsidera, který není sto odpovídat a potřebuje se napít vody. Tímto gestem chce moderátor diváky na úkor svého hosta pobavit a také prezentovat svoji dominanci. Jan Kraus tedy v tomto momentu rozhoduje i o základních potřebách svého hosta.

4.8. Gesta

Typické pro projev Jana Krause je používání gest. Jakmile chce na něco upozornit, nebo ukončit hovor s hostem, udělá rukou výrazné gesto a na tento popud zahraje kapela nějakou melodii. Hned v úvodu gestem jakoby zastavuje kapelu, která hraje vstupní melodii. Gesty si také pomáhá při vysouvání obrazovky, když chce divákům prezentovat nějakou scénku, fotku či cokoli jiného, k čemu potřebuje obrazovku.

4.9. Popularita a ocenění

Moderátor Jan Kraus i tato talk show jsou velice populární. Jan Kraus několikrát vyhrál v anketě TýTý, častokrát se umístil na předních příčkách v kategorii moderátor. Ceny TýTý získal i pořad.¹² Pořad *Uvolněte se, prosím* získal i cenu Elsa.¹³

4.10. Funkce pořadu

Funkce tohoto pořadu je **zábavní**. Za účelem pobavit diváka v divadle i u televizních obrazovek využívá moderátor svých specifických řečových dovedností. Viz kapitolu č. 7.

¹² <http://www.televize.cz/tyty/2010> [7.3.2011]

¹³ <http://www.televizniceny.cz/> [7.3.2011]

4.11. Výběr hostů

Hosty si nevybírání samotný moderátor, ale jeho dramaturgyně Simona Matásková.¹⁴ Informace o hostech dostává moderátor od řešeršistů. Na základě získaných informací se může moderátor se svým týmem rozhodnout pro téma rozhovoru, či pro otázky, na které se bude ptát. Informace si někdy vyhledává i sám moderátor.¹⁵

¹⁴ Nedvídek J.: *Uvolněte se, prosím má za sebou první stovku*. [online, cit. 14.3.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rozhovor_100>.

¹⁵ Matásková S., *Co řekli o Krausovi*. [online, cit. 14.3.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rekli_o_krausovi>.

5. Analýza iniciací (otázek) a reakcí (odpovědí)

Tato analýza se zaměřuje na styl pokládání otázek (iniciací) a na způsob odpovídání (reakce) v mediálním dialogu. Jako Krausovu partnerku v dialogu jsem vybrala **Kateřinu Jacques**, místopředsedkyni Strany zelených. (Tento díl pořadu *Uvolněte se, prosím* byl mnohokrát komentován v médiích a na webu České televize www.ceskatelevize.cz patří k nejsledovanějším. Strana zelených na něm postavila i svoji kampaň do voleb do Evropského parlamentu).

5.1. Teoretický základ

Mezi otázkou a odpovědí v dialogu je komplementární vztah. Odpověď předpokládá otázku a otázka je předurčena k tomu, aby byla zodpovězena. (Müllerová, 1982, s. 201).

Iniciace je forma otázky, výzva, podnět, žádost o informaci.

Reakce (responses) je příjemcova odezva na iniciaci, iniciace předurčuje reakci významově, spojitost dvou replik je formální. Rozdíl mezi reakcemi (responses) a odpověďmi (answers) je takový, že reakce může být jakákoliv na cokoli, co následuje po otázce, avšak nemusí splňovat kritéria odpovědi.

„Jde o spojení dvou replik, které jsou ve vztahu podnětu (iniciace) a reakce, přičemž první replika závazně vyžaduje druhou, a to strukturně i funkčně. Konverzační analýza užívá pro takto pojatou minimální jednotku termín *adjacency pair* (těsná, repliková dvojice) (srov. Müllerová – Hoffmannová, 1994). Vychází z toho, že vztah obou replik je velmi těsný, a to v tom smyslu, že po určitém podnětu přichází určitá reakce a jen určitá reakce je vhodnou odpovědí na daný podnět (její předpokládaná podoba je předznamenána nejen sémanticky, ale i gramaticky).“ (Čmejrková, 1999, s. 255).

5.1.1. Klasifikace otázek

5.1.1.1. Dle očekávání či neočekávání odpovědi

5.1.1.1.1. Otázky nepravé: jazykovou formu mají tázací, ale odpověď se na ně neočekává, nemají otázkový význam a tázací formou se vyjadřují jiné významy. Např. *řečnické otázky, otázky vyjadřující podiv, nejistotu, rozpaky, ad.* V přirozeném dialogu partneři na tyto otázky ovšem reagují. (Müllerová, 1982).

5.1.1.1.2. Otázky pravé: výpovědi, na které je požadována od partnera odpověď. (Müllerová, 1982).

5.1.1.2. Dle jazykové formy

5.1.1.2.1. Tázací forma věty: zjišťovací (a vylučovací) a doplňovací formy (Müllerová, 1982).

5.1.1.2.2. Otázky, které nemají tázací formu věty: nepřímé otázky (vybídnutí partnera k odpovědi na základě performativního užití sloves dicendi); výpovědi, které nelze označit ani jako nepřímé tázací věty, které ale v dialogickém textu mají otázkový význam. (Např. *potvrzení domněnky, odstranění nejistoty*). (Müllerová, 1982).

5.1.1.2.3. Otevřenost a zavřenost otázek: „Tímto obrazným pojmenováním se vystihuje skutečnost, že na některé otázky lze dát přesnou odpověď s určitou formou, a na jiné lze odpovědět jen odpověďovým textem tvořeným více různými, navzájem však významově spjatými výpověďmi.“¹⁶

5.1.2. Klasifikace odpovědí

5.1.2.1. Stupeň plnění komunikativního požadavku vyjádřeného otázkou: Komunikativní požadavek vyjádřený otázkou je **cíl**, kterého chce tazatel otázkou dosáhnout. Podle jeho stupně dělíme odpovědi na dvě skupiny: 1. *odpovědi*

¹⁶ Müllerová, O.: Otázka a odpověď v dialogu. *SaS* 43, 1982, s. 203.

pravé, které **plní** komunikativní požadavek otázky a 2. *odpovědi odezvové*, které **neplní** komunikativní požadavek otázky. (Müllerová, 1982).

5.1.2.2. Míra poskytované informace

5.1.2.2.1. Plně informativní: dává všechny otázkou požadované informace

5.1.2.2.2. Superinformativní: odpověď podává všechny informace + další navíc

5.1.2.2.3. Subinformativní: odpověď podává méně informací než požadovala otázka

5.1.2.2.4. Subinformačně-superinformativní: odpověď na něco jiného než požadovala otázka, **vyhýbání se odpovědi:** neposkytuje požadovanou informaci, ale poskytuje jiné informace. (Müllerová, 1982).

Müllerová (1982) ve svém článku opomíná takovou reakci, která nepodává zcela žádné informace. Příjemce s mluvčím nekooperuje. Tudíž jsem pro účely své analýzy nazvala tuto odpověď **nekooperativní**, tzn. že reakce neposkytuje žádné žádané informace.

5.1.2.3. Komunikativní význam odpovědi: Typy odpovědí podle komunikativních záměrů: *vyhýbavé, odmítavé, podmiňovací, zdůvodňovací, doplňkové, námitkové, předjímavé, odhalovací, opravné*. (Müllerová, 1982).

5.2. Analýza

Moderátor Jan Kraus přiznává neznalost významu termínu biomasa. Kateřina Jacques s klidnou tváří **odpovídá otázkou** a sama se ptá, jak je možné, že to Kraus neví. Jacques přebírá funkci moderátora a sama mu klade zjišťovací otázku, on jí odpovídá **informativně**, tzn. přiznává, že nezná odpověď. Ještě přidává legrační poznámku, ve které poukazuje na hloupost politiků. Reakce publika je **smích**.

Kraus vyslovuje **pravou zjišťovací otázkou** *co je biomasa?* (replika 4), na kterou by byla očekávána **odpověď informativní**. Jacques začíná reagovat, ale je Krausem **přerušena**, a potom vysvětluje tento termín neurčitým vyjádřením, které divákům moc nepomůže v pochopení významu.

5. K.J.: *no biomasa to je...*

6. J.K.: no čím budu topit jako biomasou

7. K.J.: *to je bioodpad/který se zpracovává do biomasy*

8. J.K.: vezmu kbelík vysypu to do kamen

9. K.J.: *docela rozhodně eee./pauza/kbelík/no do kamen můžete z kbelíku vysypat uhlí*

Kraus zřejmě v tomto momentě pochopil, že Kateřina používá obecné termíny a že zřejmě nedokáže odpovědět přesně informativně, proto se na toto téma zaměří a začne klást otázku opakovaně. Tím upozorňuje na neznalost své partnerky a zároveň sklízí ovace od publika. V replice 7 zní z úst Kateřiny nejistá odpověď **subinformativní**, je však přerušena Krausovým rozvitím otázky a konstatováním, které následně Jacques sama popírá. Z tónu jejího hlasu jde rozpoznat nejistota. Následuje pasáž, která je spíše k **pobavení** publika, než k získání informace. Kraus se však v replice 13 (*„no dobře/ale když budu chtít topit biomasou/vy říkáte/že je to biologický odpad /ten já dávám do koše teď“*) opět vrátí k tématu a dál se snaží získat svoji odpověď. Otázku ještě více rozvine, reformuluje ji a opakuje ji. Jacques reaguje až na druhou část otázky, (*„no né/ten můžete kompostova“t*) která není žádaná. Jde opět o

odpověď **subinformativní**. Kraus s ní kooperuje, avšak neustupuje od tématu („dobře/čili si udělám kompost/to mám taky“).

V replice 17 (*no a kdy já jako můžu dát do těch kamen ten kompost?*) opět přímo iniciuje a žádá svoji informaci, i když trochu jiným způsobem. Jacques **mlčí** a po chvíli stáčí dialog k jinému tématu a tzn., že její reakce je **subinformativně-superinformativní** (replika 18). Kateřina se neustále snaží **vyhnout** reakci. Kraus ovšem v replice 19 (*„já/mně nejde o žrádlo“*) oponuje a poněkud agresivním způsobem, nepřímou, žádá odpověď na otázku. Na tuto repliku reaguje publikum smíchem. Jacques se snaží marně držet předchozího tématu, a říká „*ale to je důležité*“. Kraus na tuto odpověď reaguje tak, že stáčí rozhovor k hlavnímu tématu a reaguje přímo („*mně jde o topení*“).

Tón i melodie hlasu moderátora i jeho partnerky je klidný, pomalý a jasný. Kraus segmentuje a zdůrazňuje některé části svého projevu, tím může vyvolat dojem učitele, který se ptá žáka pomalu, jasně a strukturovaně, aby žák jeho otázku pochopil.

Rozhovor se neustále točí kolem stejného tématu, Kateřina se snaží od tématu odstoupit, stočit rozhovor na něco jiného. To ovšem moderátor nepřipouští a dál se snaží dojít ke své otázce, i když mírnou oklikou.

Opět následuje jasná zjišťovací otázka („*no a kde je teda biomasa?*“), která žádá pořádnou informaci. Jacques je stále u **předchozího tématu** (replika 26), **vyhýbá** se odpovědi. Kraus její téma už dávno opustil, ale ona se v něm snaží pokračovat. Replika 27 (*„a jak si udělám biomasu? /pauza/ z vodpadu/vyste říkala bioodpad si uděláte biomasu a já teda dobře si udělám bioodpad toho mám hodně a jak z toho udělám biomasu“*) zase opakuje stejnou otázku a je o něco naléhavější. Jacques dává najevo, že opravdu neví (replika 28), říká „*ne bio*“, ani nedokončí slovo a odmlčí se a pak říká „*vůbec nerozumím*“. **Přiznává, že nezná odpověď na otázku**. Politikové se někdy snaží vyhnout odpovědi tím, že řeknou: „*nerozumím otázce*“. V tomto případě tomu tak není, protože otázka bych pronesena několikrát. Kraus na její přiznání nereaguje, drží se tématu a stále z ní loudí stejnou informaci („*jak udělám/jak si zatopím/čím si zatopím v těch kamnech na biomasu?*“)

Jacques je už v koncích a **5 sekund mlčí**, tím dává najevo, že už k tomuto tématu nemá co říct. I její neverbální projev jasně signalizuje, že nezná odpověď, tváří se vyděšeně a hlavu schovává mezi ramena. Její ústa jsou na rozpacích, jde vidět, že neví jak se tvářit, je znát nervozita. To je ovšem voda na Krausův mlýn a začne svoji otázku ještě více rozebírat a zlehčovat. Hodně u svého projevu gestikuluje a rozhazuje rukama. Poukazuje na to, co už Kateřina řekla, a tím ji zesměšňuje (*„mám kamna na biomasu/půlku zaplatím/půlku dostanu od Bursíka/pauza/volám vám a říkám/dobry den Kateřino/mám ty kamna a mám tu dotaci/že a co tam mám frknout dovnitř?“*)

Jacques se opět vrací k tomu, co už říkala a snaží se spíše pobavit publikum, (*„no nasypat tu mrkev“*), **odpověď subinformativní**, to je však pro Krause další záminka, jak ji dál trápit a její odpověď ironizuje a zase se ptá srozumitelně na svoji otázku (*„mrkev? to by byly mrkvový kamna, asi ne? no/co je ta biomasa? já si říkám furt/ dyť já vůbec nevím co je ta biomasa/proto se ptám“*).

Svoji otázku a další komentář (*„Já si říkám furt, dyť já vůbec nevím co je ta biomasa, proto se ptám“*) směřuje k tomu, že dělá z Jacques větší neznalkyni, toho, co má podle něj i podle jejích voličů velice dobře znát. Jacques se ve své odpovědi vrací a opakuje, to co už říkala na začátku, (*„no biomasa je biologický odpad/čili v zásadě...“*) Kraus její odpověď neakceptuje a vrací se k tomu, co už bylo řečeno. Následují repliky, které baví publikum a ironizují to, co řekla Jacques. Ta se už nebrání a v záměru pobavit publikum kooperuje s Krausem na svůj účet. Replika 38 a 39 je zdárná ukázka otázky a odpovědi, kdy partnerka kooperuje v zájmu **pobavení**.

38. J.K.: *nó/kompost jsme měli už tuhle fázi/vy ste skončila u mrkve/já budu mít kompost a kdy se z toho stane ta biomasa? nebo kdy teda budu moct přijít s lopatkou a říct ted' si s tebou zatopim ty biologickej odpade a z toho bude vůně/že jo*

39. K.J.: *no úžasná*

Dialog se stáčí k jinému tématu, Jacques se snaží prosadit svoje téma a snaží se mluvit fundovaně a zároveň vtipně. Kraus si vlastně tím co říká, dělá legraci z reformy strany Zelených. Jacques se dostává k dalším informacím a zase stáčí hovor k něčemu jinému.

Kraus se už poněkolkáté vrací velice nezdvořile ke stejné otázce („*ale mně neutečete, tu biomasu, tu biomasu v tom mám čurbes co je biomasa abych s tím moh topit*“). Jacques začíná odpovídat a Kraus ji **přerušuje** a ani ji nepouští ke slovu a dál rozvíjí otázku.

59. K.J.: no biomasa je

60. J.K.: *neříkejte mi, že je to biologickéj odpad/to víme ale jak vznikne z toho bordelu co mám v koši to abych to mohl frknout do těch kamen který mám na to mám speciální kamna na biomasu*

Ticho, smích

61. J.K.: *tak vyste místopředsedkyně strany zelených hele a zůstali sme viset na biomase..*

Jacques **mlčí** a hloupě se usmívá. Kraus ji pouští ke slovu, ale ona zůstává mlčet, a tak se ujímá slova Kraus a v reakci „*tak vy ste místopředsedkyně Strany zelených hele a zůstali sme viset na biomase*“ Kateřinu výslovně ponižuje před diváky a voliči. Jacques ho svou odpovědí podporuje a sama si dělá legraci ze sebe („*já jsem po hlavu v biomase a zasypaný štěpkou*“). Ve slově *zasypaný* už je znát její nervozita, protože se přehrkla a neopravila se. Kraus se nevzdává a opět se ptá na totéž („*no jó/no ale štěpka peletky to je jednoduchý to ví každěj i v parlamentě/ale biomasa*“).

Jacques 15 sekund mlčí, při mlčení si vyměňují s Krausem úsměvné pohledy. Kraus sedí a prsty si bubnuje do stolu a směje se Jacques do obličeje. Ona se také usmívá a tváří se vyčerpaně a tak, že už nemá opravdu co říct. Pak následuje **smích a potlesk publika**.

Po potlesku se Kraus opět netaktně ptá na svoji otázku („*no tak co vůbec vy ste mi řekla k biomase*“). Publikum okamžitě reaguje smíchem, už asi nikdo nečekal, že bude Kraus pokračovat ve svém tématu. Všem je jasné, že Kateřina víc neřekne, teď už jde jen o to, jak bude reagovat. Jacques se opět **vyhýbavou** odpovědí snaží o **zábavnou** repliku, avšak neodpovídá na požadovanou otázku („*no biomasa může docela zapáchat/ale může taky dobře zatopit*“). „Snaží se vařit z vody“. Kraus se však stále ptá, teď zase z jiného konce. („*TAK!!! pokud jde vo to druhé (smích)/vo to zatopit/chtěl jsem se zeptat když topim biomasou mám si na to vzít lopatku (smích)/nebo čepec nebo...*“)

Snaží se neustále poukazovat na stejnou věc, pouze v zájmu pobavení. Kraus se vtipně vyptává na další podrobnosti k věci, o které však nic nevíme.

Následují vtipné repliky a v replice 75 Jacques najednou říká: „*už to chápu biomasa je zplynovaná*“. Sama si asi v tu chvíli neuvědomila, jaký nesmysl vyslovila a Kraus na něho ještě zopakováním poukázal. Tím zase naráží na její neznalost. A začíná věc uvádět na pravou míru, ale jakoby nevěděl, že řekla nesmysl. V replice 80 („*ale co je to co já tam přinesu aby to cht* čaplo .. to se ptám rozumíte já všechno mám jenom nevím co tam mám dát/pauza/ když to zplynuje to už jsme z nejhoršího venku to říkám díky Jacques vím/že se tam má dát tohle ale řekněte mi co tam dám? starý šlupky vod banánů? nebo co?*“) se zase vrací ke své otázce a ještě ironizuje Jacques odpovědi tím, že říká: „*... říkám díky Jacques vím že se tam má dát tohle ale řekněte mi co tam mám dát...*“ Jacques zase reaguje **vyhýbavě** a navazuje na jinou část jeho repliky, tzn. **superinformačně-superinformativní** reakce, ale Kraus se dál snaží dopátrat co je biomasa a v zájmu pobavit ještě mluví o dalších věcech, kterých se opět Jacques snaží chytit a navazovat na ně. V závěru ji opět celou jako osobnost ironizuje a říká: „*rozumíte já jsem v tomhle jako neznalej na rozdíl vod vás*“. Následuje potlesk a hudební podkres.

5.3. K analýze

Kateřina Jacques byla v pořadu jako první host. Zaměřila jsem se až na poslední úsek rozhovoru, od 13. minuty a 30. sekundy, resp. na jedno téma interview. Předcházela témata voleb do Evropského parlamentu a do českého parlamentu. Moderátor se však **pro pobavení publika** snažil od své partnerky „získat“ informaci, kterou by jako místopředsedkyně strany měla znát. Odezva od publika je častý smích a potlesk.

Tento díl byl vysílán 3.4.2009. Na webu české televize bylo o Kateřině Jacques napsáno toto. „*Poslankyně a místopředsedkyně Strany zelených **Kateřina Jacques** se chystá na volby do Evropského parlamentu, ale Jana Krause více zajímalo, jaké šance dává své straně v nadcházejících parlamentních volbách u nás doma. Čím chtějí zaujmout voliče, co se podařilo Straně zelených prosadit a ze všeho nejvíce ho zajímala problematika ekologického vytápění biomasou.*“¹⁷

5.4. Zhodnocení analýzy

Celou tuto část mediálního dialogu provází jedno společné **téma** rozhovoru, resp. **jedna otázka**, na kterou se Jan Kraus ptá, i když ví, že jeho partnerka odpověď nezná. Podle maxim zdvořilosti by měl toto téma opustit, on to však neudělá. Na základě její neznalosti neustálým opakováním stejné otázky **baví publikum**. Tuto otázku položil ať už přímo, nebo nepřímo asi dvacetkrát. Kraus se ptal Kateřiny Jacques pořád na stejnou otázku, jaký je význam termínu biomasa.

Sledovala jsem hlavně reakce Jacques, které byly často **superinformativně-subinformativní** (replika 6 a 7). Kdy se K.J. snažila odpovídat na něco jiného, než požadovala otázka a tím se vyhýbala odpovědi.

Nebo **subinformativní** odpovědi (replika 13 a 14, replika 30 a 31, replika 38 a 39).

¹⁷ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800013/> [13.4.2011]

Kateřina Jacques někdy **nereagovala** vůbec, zašla až k **mlčení**, čímž dala najevo, že už nemá co říct (replika 29, replika 60).

Nastala i situace, ve které Kateřina Jacques s Janem Krausem kooperovala na svůj účet za účelem pobavit publikum. Tyto reakce jsem nazvala **subinformativní s funkcí bavit publikum** (replika 61 a 62, replika 66 a 67, replika 68 a 69).

V některých situacích Kateřina s moderátorem vůbec **nekooperovala** (replika 25 a 26).

Informativní ani **superinformativní** odpověď v tomto úseku dialogu z úst Kateřiny Jacques nezazněla (viz analýzu a závěr).

Pořad Uvolněte se, prosím je především **zábavný**, tento díl tuto funkci splnil dokonale. Jan Kraus vytvořil na úkor nevědomosti Kateřiny Jacques celou řadu zábavných replik a výborně pobavil publikum. Jacques se snažila po celou dobu odolat a nepřiznat svoji neznalost. Někdy to zašlo až k mlčení. O získání definice termínu Krausovi vlastně vůbec nešlo, rád se v tom „pítval“ a ironizoval všechno, co řekla. **Kraus podával od začátku jasné, zjišťovací, jednoznačné otázky.**

Jacques se snažila odpovídat **vyhýbavě**, snažila se nepřiznat svoji neznalost, reagovala na ty části otázek, které nebyly žádány, snažila se být zábavná. Kdykoliv měla možnost, tak se snažila navázat na jiné téma, ale to se jí podařilo většinou jen na chvíli. Kraus byl ten, kdo rozhovor vedl a vedl ho velice dobře a zábavně. Cokoliv Kraus řekl navíc, na to se Jacques ihned snažila navázat a reagovat na to. Asi od poloviny dialogu se její odpovědi opakovaly.

5.5. Analýza nonverbálních prostředků

Po neverbální stránce lze Krause charakterizovat jako **přehnaně gestikulujícího**. Svůj projev doplňuje rozhazováním rukou, plácáním do opěradla sedačky, klepáním prsty o stůl, častým měněním pozic v křesle. (Chvíli je opřený, chvíli je nepřiměřeně blízko své partnerky). Také často **porušuje osobní zónu** partnerky

v dialogu, což pro ni může být nepříjemné. Jeho projev je charakteristický **výraznou segmentací** a až **přehnaným důrazem**.

Kateřina Jacques polohu těla v rozhovoru neměnila. Neverbálně se projevovala především tváří. Občas se snažila zapojit do svého projevu paže, to většinou, když něco popisovala. Ve výrazu její tváře byla patrná **nervozita**, tu se většinou snažila schovat úsměvem. Při mlčení se tvářila bezradně.

5.6. Analýza jazykových prostředků

Z jazykového hlediska byl projev Kateřiny Jacques **nespisovný, obecně český, méně kultivovaný**. Používala hodně slangových výrazů. Jan Kraus mluvil také **obecně česky**, ale na poněkud kultivovanější úrovni než jeho partnerka. Pro Krause jako mluvčího je charakteristické na fonetické rovině používání protetického v, (např. *vono, vodpad*). Do jeho slovníku pronikají i substandardní výrazy (např. *frknout, čurbes*), často zakončuje substandardně adjektiva (např. *mrkvový kamna*). Jeho projev je nepřipravený, tudíž nese prvky spontánnosti. Jan Kraus používá hodně deiktických a referenčních výrazů, což je pro mluvenou řeč přirozené.

5.7. Závěr

Krausův projev byl vtipný, satirický, zábavný, čímž splnil požadavky této talk show. Na jedné **informaci** postavil celou show. Postavil ji především na neustupování od tématu, čímž porušil maximu taktu. Byl nezdvorný. Jemu nešlo o to získat přesnou definici problému, šlo mu jen o to pobavit na Kateřinin úkor publikum, i když sám věděl od první odpovědi, jak na tom jeho partnerka je. Neustále neopouštěl svůj diskurs.

Úspěchu dosáhl právě kladením otázek, neustupováním od tématu, „louděním“ a ironizováním odpovědí. Jacques nezvládla Krausovy otázky kvůli tomu, že ho nedokázala přimět opustit téma. Její problém by ani nebyl v tom, že neznala přesnou definici problému, spíš v tom, že nedokázala zvládnout vlnu opakujících se otázek. Krausova specialita je také v opakování „nesmyslů“, které jeho partnerka pronesla, tím na ně ještě upozornil a zesměšnil ji.

5.8. Přepis dialogu od 13:30 min

1. J.K.: já nevím co to je ..
2. K.J.: *vy nevíte co je to biomasa?*
3. J.K.: ne/já jsem takhle blbej/v tomhle jsem na parlamentní úrovni
- Smích publika
4. J.K.: co je biomasa?
5. K.J.: *no biomasa to je...*
6. J.K.: no čím budu topit jako biomasou
7. K.J.: *to je bioodpad/který se zpracovává do biomasy*
8. J.K.: vezmu kbelík vysypu to do kamen
9. K.J.: docela rozhodně eee
10. K.J.: *kbelík/no do kamen můžete z kbelíku vysypat uhlí*
11. J.K.: no to vim/ (smích publika) s tím bych rád skončil
12. K.J.: *tam sypete z kbelíku uhlí do kamen*
13. J.K.: no dobře/ale když budu chtít topit biomasou/vy říkáte/že je to biologický odpad /ten já dávám do koše teď
14. K.J.: *no né/ten můžete kompostovat*
15. J.K.: dobře/čili si udělám kompost/to mám taky
16. K.J.: *to máte kompostujete*
17. J.K.: no a kdy já jako můžu dát do těch kamen ten kompost?
- Pauza
18. K.J.: *vy ten kompost dáte na zahradu a vy s tím vypěstujete si biomrkev/zdravou mrkev*
19. J.K.: já/mně nejde o žrádlo
- Smích publika
20. K.J.: *ale to je důležitý*
21. J.K.: mně jde o topení
22. K.J.: *to je důležitý*
23. J.K.: ne/mě zajímá jenom topení
24. K.J.: *ne/ten kompost nemůžete spálit v kotli*
25. J.K.: no a kde je teda biomasa?
26. K.J.: *no ten dáte*
27. J.K.: a jak si udělám biomasu? /pauza/ z vodpadu/vyste říkáte bioodpad si uděláte biomasu a já teda dobře si udělám bioodpad toho mám hodně a jak z toho udělám biomasu

28. *K.J.: ne bio /pauza/ vůbec nerozumim*
29. J.K.: jak udělám/jak si zatopím/čím si zatopím v těch kamnech na biomasu?
5 vteřin pauza
30. J.K.: mám kamna na biomasu/půlku zaplatím/půlku dostanu od Bursíka/pauza/volám vám a říkám/dobrý den Kateřino/mám ty kamna a mám tu dotaci/že a co tam mám frknout dovnitř?
31. *K.J.: no nasypat tu mrkev*
32. J.K.: mrkev? to by byly mrkvový kamna, asi ne? no/co je ta biomasa? já si říkám furt/ dyť já vůbec nevím co je ta biomasa/proto se ptám
33. *K.J.: no biomasa je biologický odpad/čili v zásadě...*
34. J.K.: tím jsme začli/ale
35. *K.J.: to co vy popisujete to všechno to všechno je bioodpad*
36. J.K.: ano a tím jsme začli/že jo/já jsem říkal to mám vzít odpadkovéj koš a vyklopit ho do těch kamen a vy ste říkala/ne to musíte na zahradu
37. *K.J.: do kompostu*
38. J.K.: nó/kompost jsme měli už tuhle fázi/vy ste skončila u mrkve/já budu mít kompost a kdy se z toho stane ta biomasa? nebo kdy teda budu moct přijít s lopatkou a říct teď si s tebou zatopím ty biologickéj odpade a z toho bude vůně/že jo
39. *K.J.: no úžasná*
40. J.K.: z komínu/no né a kdy to tam vznikne nebo peletky štěpka/vite co stojí peletky? zlatý uhlí
41. *K.J.: No právě vo to de/zlevnit peletky/ale už dneska jsou levnější než jinde/bohužel teď se vyvázej naše peletky do Rakouska*
42. J.K.: nó ..
43. *K.J.: Rakušani si s tím topjej/ zatímco my pálíme cvičky*
44. J.K.: protože cvičky jsou poměrně levný ale peletky jsou drahý štěpka je docela drahá nebo si musíte štěpit sama/to si koupíte stroj na to a štěpkujete celý dny a pak musíte počkat až vám štěpka uschne že jo
45. *K.J.: ne to musíte*
46. J.K.: čili na tenhle rok je tadyhle ta halda na příští rok je ta/to se mi nevejde na pozemek
47. *K.J.: No tak můžete se dohodnout třeba já nevím kde bydlíte na jaký vesnici jestli sou tam sousedi*
48. J.K.: sousedi a žádnéj zelenej tam není ale
49. *K.J.: žádnéj zelenej*
50. J.K.: my sme všichni cvičkaři tam
51. *K.J.: lepší je bydlet někde kde se dá udělat společnej kotel*

52. J.K.: tam když se zatopí tak to vypadá/že se rozjela nějaká výrobní obuví
53. K.J.: *vy nakoupíte společně k třeba v Hostětíně tam si udělali společnou kotelnu na štěpku a celá vesnice tím topí*
54. J.K.: ale to není případ naší vesnice
55. K.J.: *není jo a nemůžete se s nima domluvit*
56. J.K.: to už vůbec ne. ale my vydáme všechny síly
57. K.J. *ale co to tam máte za lidi*
58. J.K.: ale mně neutěčete/tu biomasu/tu biomasu. v tom mám čurbes co je biomasa/abych s tím moh topit?
59. K.J.: *no biomasa je*
60. J.K.: neřikajte mi, že je to biologickéj odpad/to víme/ ale jak vznikne z toho bordelů co mám v koši to abych to mohl frknout do těch kamen který mám na to /mám speciální kamna na biomasu

Ticho, smích

61. J.K.: tak vyste místopředsedkyně strany zelených hele a zůstali sme viset na biomase..
62. K.J.: *my sme úplně zabředli do biomasy*
63. J.K.: no né mysme vyste po hlavu v biomasy
64. K.J.: *já jsem po hlavu v biomase a zasypaný štěpkou*
65. J.K.: no jó/no ale štěpka peletky to je jednoduchý to ví každěj i v parlamentě/ale biomasa

Ticho 15 sekund

Potlesk

66. J.K.: no tak co vůbec vy ste mi řekla k biomase

Smích publika

67. K.J.: *no biomasa může docela zapáchat/ale může taky dobře zatopit*
68. J.K.: TAK!!! pokud jde vo to druhé (smích)/vo to zatopit/chtěl jsem se zeptat když topim biomasou mám si na to vzít lopatku (smích)/nebo čepec nebo
69. K.J.: *čepec*
70. J.K.: nebo vak
71. K.J.: *to je čepec*
72. J.K.: pardon jak dlouho mi vydrží/to je kilo nebo litr
73. K.J.: *to je čepec*
74. J.K.: čepec je takovej to co máte na hlavě ale je to na biomasu
75. K.J.: *už to chápu biomasa je zplynovaná*
76. J.K.: biomasa je zplynovaná
77. K.J.: *no zplynovaná*

78. J.K.: to když hoří
79. *K.J.: když hoří*
80. J.K.: ale co je to co já tam přinesu aby to cht* čaplo /pauza/ to se ptám rozumíte já všechno mám jenom nevím co tam mám dát /pauza/ když to zplynuje to už jsme z nejhoršího venku to říkám díky Jacques vím/že se tam má dát tohle ale řekněte mi co tam dám? starý šlupky vod banánů? nebo co?
81. *K.J.: no to ne /to musíte dávat ten kompost*
82. J.K.: tam sme byli před chvílí dvakrát a kde je fáze kdy puđu z kompostu s plným čepcem vakem kbelíkem k těm kamnům to jako ten kompost/no já vim jak dopadne kompost já ho mám já ho léta pozoruju (smích publika)/ nikdy nevypadal že by se dalo zatopit
83. *K.J.: tím se nezatopí tím se hnojí zahrada*
84. J.K.: no to děláme/no teď je ta převratná ekologická věc že já můžu mít kamna na biomasu nebo bioodpad a já vůbec nevím co tam to tam mám loupat pomeranč do toho nebo rozumíte já jsem v tomhle jako neznalej na rozdíl vod vás
85. J.K.: Kateřina Jacques!

6. Analýza zaměřená na ironii, ponižování, zdvořilost, nezdvořilost a agresi v talk show *Uvolněte se, prosím*

Konverzační maximy, kooperační princip a zdvořilostní maximy

6.1. Teoretický základ

Pro ironické výpovědi je charakteristický rozdíl mezi vyjádřeným významem doslovným (konvenčním) a nevyjádřeným významem intendovaným. (Hirschová 2006, s. 192).

6.1.1. Slovní ironie, „hra na sdělení“

Ironie byla dříve popisovaná v definicích estetických, literárněvědných, filozofických, poetických apod. jako: „řící něco jiného, než se míní“, „řící opak (protiklad) míněného“, pokárání pochvalou, někdy je ironie brána jako druh posměchu. (Nekula, 1990).

M. Nekula (1990) interpretoval ironii podrobněji ve svém článku ve *Slově a slovesnosti*. Nověji potom M. Hirschová (2006) v knize *Pragmatika v češtině*. Pokusím se na těchto základech analyzovat jeden díl pořadu *Uvolněte se, prosím*, konkrétně ten, ve kterém je hostem moderátor Leoš Mareš. Tento díl byl vysílán 4.3.2005. Na tomto materiálu charakterizují ironii, nezdvořilost, ponižování, vulgaritu a někdy až agresivitu moderátora Jana Krause.

M. Nekula zjednodušeně charakterizuje ironii jako porušení Griceovy **maximy kvality** („Neříkej to, o čem nejsi přesvědčen, že je správné“, Grice 1975) a také jako porušení **kooperačního principu**. Kooperační princip (princip spolupráce) je, jinak vyjádřeno, snaha o smysluplnou konverzaci. Kooperace se dá vyložit i jako spolupráce

partnerů v rozhovoru. „Formuluj své repliky právě tak, jak to příslušný moment v průběhu dialogu vyžaduje“.

6.1.2. Ironie a lež

Nekula srovnává ironii se lží, jejich hlavní rozdíl je podle něj v tom, že u lživé promluvy mluvčí záměrně zamlčuje pravdu s takovým cílem, aby se adresát nedozvěděl, že mluví nepravdu, takže se vlastně snaží zatajit skutečnou intenci.

Při ironické výpovědi jde mluvčímu o to, aby adresát **rozluštil myšlený význam** a pochopil, že je jeho výpověď zamýšlena ironicky. Lhář formálně zachovává kooperační princip, snaží se o efekt neprozrazení, o co největší pravděpodobnost proneseného. Lhář však ve skutečnosti kooperační princip porušuje, protože intendovaný význam neodpovídá interpretovanému.

Při ironické konverzaci mluvčí záměrně porušuje kooperační princip, dělá náznaky a formálně dává najevo defektnost a nepravděpodobnost své promluvy, čímž vlastně adresát chápe a interpretuje pravý intendovaný význam. (Nekula, 1990)

„Porušuje-li se tedy formálně kooperační princip (v ironické výpovědi), ve skutečnosti se zachovává. Adresát interpretuje skutečnou intenci mluvčího.“(Nekula, 1990).

Při ironické i lživé výpovědi se sice doslovný význam nekryje s intendovaným a porušuje se tak kooperační princip. V ironii však zůstává zachován v metarovině, protože toto porušení je pro adresáta rozluštitelné. Grice (1975) nazývá tuto strategii **konverzační implikaturou**.

Tzv. konverzační implikatura se obecně podle Grice nastartovává při jakémkoliv porušování konverzačních maxim. Jde o **vyvozování a doplňování složek sdělení**. Těch složek, které nejsou explicitně vyjádřeny, avšak mluvčí je sděluje. Toto jednání, porušování konverzačních maxim, má určitý význam, mluvčí se je snaží pochopit a díky

ním se dobrat pravého smyslu výpovědi. **Implikace** je založena na doslovném významu, zatímco implikatura neoznačuje striktně logický vztah, ale proceduru, jíž se adresát dobírá skutečného významu výpovědi. **Inference** je mentální proces, kterým se dobíráme vlastního, produktorem míněného smyslu výpovědi.

6.1.3. Konverzační maximy

Hoffmannová, Müllerová (1994, s. 37) s odkazem na H. P. Grice zformulovaly konverzační maximy, které mají odrážet jednotlivé zákonitosti smysluplné konverzace. Nejde o návod či pravidla úspěšné komunikace, tyto maximy říkají co je a co není vhodné pro dosažení smysluplné komunikace. Konverzační maximy samozřejmě fungují i v záporném smyslu, tzn. dodržování i porušování maxim.

Je to pouze model, jak by měla konverzace probíhat, aby se co nejvíce eliminovaly omyly v komunikaci, aby nedocházelo k dvojznačnosti, neurčitosti atd. V běžné komunikaci nejde mluvit o to dodržovat tyto maximy, nejde jim jen o to být co nejjasnější, jde jim i o to konverzací se bavit a naplňovat i jiné hodnoty než jen o nejvyšší informativnost.

Přiblížit se tomuto modelu je nejvhodnější v komunikaci s institucemi, např. při ústní zkoušce na vysoké škole.

6.1.3.1. Maxima kvantity: „řekni dost“ (ne méně, než je momentálně třeba) a „neříkej víc, než je nezbytné“ (v dané chvíli, pro bezprostřední účely) tj. jinými slovy „ať je tvé sdělení dostatečně informativní, ale zároveň co nejúspornější“.

6.1.3.2. Maxima kvality: „nelži“ (neříkej nic, o čem víš, že to není pravda, „neříkej nic, pro co nemáš dostatečné důkazy“.

6.1.3.3. Maxima relevance: „řekni to, co je v daném momentě dialogu relevantní (tj. důležité, vhodné)“ – vzhledem k tématu, cílům účastníků, ale i momentální situaci.

6.1.3.4. Maxima způsobu: „vyjadřuj se jasně, srozumitelně, přesně, jednoznačně, nikoli dvojsmyslně...“ (Hoffmannová, Müllerová 1994, s. 37)

6.1.4. Nezdařilá ironie

Existují i případy **nezdařilé ironie**, kdy adresát pravý intendovaný význam neodkryje a zůstává pro něj promluva i ironie nepochopena. Aby adresát pochopil, že se jedná o ironickou promluvu, musí adresát svoji výpověď korigovat tak, aby adresát rozluštil intendovaný význam. Může použít silnější ironickou výpověď nebo přímé vyjádření. (Hirschová 2006.)

6.1.5. Odhalení ironické promluvy

Vlastní míra informovanosti u ironických promluv je nízká. Pro pochopení ironie je nutné **znát jazykový kontext, komunikační či společenskou situaci**, na kterou se odkazuje, mít znalosti o mluvčím a o jeho **komunikačních kompetencích**.

„Adresát usuzuje na ironickou intenci na základě tzv. pragmatické opozice. Je to opozice konvenčního zobrazení či modelu jisté skutečnosti (nebo děje) recipientem očekávaného a zobrazení či modelu mluvčím realizovaného. Je to vlastně opozice konvenčního užití jazykových prostředků a jejich neadekvátního aktuálního užití v konkrétní situaci či kontextu. Tím, že mluvčí porušuje (pragmatická) omezení jejich užití, indikuje se porušení kooperačního principu v rovině doslovného významu promluvy, čímž se naznačuje její nepřímá interpretace, při níž je kooperační princip zachován.“(Nekula, 1990, s. 96)

6.1.6. Ironie a zdvořilost

Ironie je také způsobem hodnocení a zaujímáním postoje, tudíž souvisí se zdvořilostí, která je důvodem k užívání nepřímých forem promluv. Hirschová 2006 s odkazem na Leech (1983) formuluje tzv. princip ironie jako nadstavbu zdvořilosti. „Jestliže musíš někoho urazit, udělej to takovým způsobem, který nebude v otevřeném konfliktu s principem zdvořilosti a dovolí adresátovi dospět k urážlivému smyslu tvé

výpovědi prostřednictvím implikatury.“ Při zdvořilosti míněné ironicky mluvčí porušuje kooperační princip v rovině doslovného významu a ilokuce.

Některé výpovědi chápeme jako ironické právě proto, že jsou vyřčeny v jistém kontextu zcela neadekvátně příliš zdvořile.

Zde se mění i zachování kooperačního principu v metarovině, u ironické promluvy, jak bylo řečeno výše, je zachován, a v doslovném významu porušen. Při zdvořilostním principu je to opačně. Přímé, doslovné vyjádření je zdvořilé, implikovaný význam se může dostat do konfliktu se zdvořilostí. Např. Dívka se ptá svého přítele“ „*A nevypadám v těch šatech moc tlustá?*“ A adresát odpoví: „*Ne, náhodou ti přiléhavé šaty sluší.*“ Je-li tato výpověď pronesena nedostatečně přesvědčivě může být interpretována jako ironická. (Hirschová 2006)

Jestliže kritické hodnocení v ironii obsažené překračuje bariéru zdvořilosti, mluvíme o **sarkasmu**. S ironií je také spojena tzv. žertovná obhroublost, resp. škádlení. (Hirschová 2006, s. 194)

Hirschová (2006) podle G. Leech (1983) definovala pro zdvořilost šest maxim.

6.1.6.1. maxima taktu: a) minimalizuj náklady pro druhého, b) maximalizuj prospěch pro druhého;

6.1.6.2. maxima velkorysosti: a) minimalizuj svůj prospěch, b) maximalizuj svoje náklady;

6.1.6.3. maxima souhlasu: a) minimalizuj nechválení druhého, b) maximalizuj schvalování/chválu druhého;

6.1.6.4. maxima skromnosti: a) minimalizuj sebechválu, b) maximalizuj neschvalování sebe samého;

6.1.6.5. maxima shody: a) minimalizuj neshodu mezi sebou a druhým, b) maximalizuj shodu mezi sebou a druhým;

6.1.6.6. maxima souladu: a) minimalizuj nesoulad mezi sebou a druhým, b) maximalizuj soulad mezi sebou a druhým (Hirschová 2006, s. 157).

6.1.7. Sebeironie

Je forma ironie, při které mluvčí záměrně ironizuje sebe sama. Podle Hirschové 2006 může mít vyslovení sebeironické výpovědi rozmanité důvody. Jedním z nich může být obrana. Mluvčí se při ní snaží upozornit na své nedostatky/slabé stránky jako první a tím je přiznat a také tím zabránit, aby na ně poukázal někdo jiný. Motivem k sebeironii může být také „prolamování ledů“ – tím, že mluvčí upozorňuje adresáta na své nedostatky, zmenšuje vzájemnou distanci. (Hirschová 2006, s. 192)

6.1.8. Ironizování třetí osoby

Ironizovat může mluvčí svého partnera nebo třetí osobu v komunikaci. Také může mluvčí ironizovat adresáta ve prospěch třetí osoby.

6.1.9. Role neverbálních prostředků v ironické promluvě

M. Nekula ve své práci opomíná důležitost **neverbálních prostředků, které také signalizují ironii**. Myslím si, že je to jeden z důležitých faktorů při odhalování ironické intence. Jedná se především o zdůrazňování jazykových prvků, které pomohou příjemci při interpretaci skutečné ironické intence, jde o nekonvenční či **neobvyklou melodii hlasu**. Obvykle se používá název „*ironický tón hlasu*“. Důležitým faktorem je podle mého názoru mimický projev obličeje mluvčího, a to především **úsměv či smích**. Ten také prozrazuje, že mluvčí hovoří ironicky. Interpretovat ironii napomáhá mluvčímu mimo výše zmíněných také oční kontakt mluvčího s příjemcem. Dále výraz ve tváři, ten se samozřejmě mění s každým mluvčím. Osoby, které se jsou v blízkém vztahu (ironii si mluvčí dovolí použít většinou ke svým blízkým známým) ovšem dokáží díky neverbálním prostředkům pochopit intenci velice snadno.

Podle Hirschové (2006) bývá ironie v komunikaci signalizována tzv. *ironickými klíči*. Tím myslí především **fónické** prostředky (intonaci a barvu hlasu). Další prostředky jsou z oblasti konverzační **implikatury**, bývá to především protiklad kontextu a doslovného významu užitých prostředků. Bývají to **hodnotící výrazy** v kombinaci s tzv. **intenzifikátory**. Jako důležité považuje Hirschová také použití **modálních částic** (např. *opravdu, skutečně, neobyčejně*), které při vhodném kontextu a situaci vhodně signalizují ironickou výpověď.

6.1.10. Ironie uskutečněná pronesením pravého opaku zamýšleného

Př. 1: „*To je dneska ale krásné počasí!*“

Př. 2: „*Nebyl jsi dnes u kadeřníka? Máš úžasné vlasy!*“ **Skutečná intence těchto a podobných replik bývá často v pravém opaku proneseného**. Ironickou intenci ovšem adresát pochopí až na základě konkrétní komunikační události, kontextu, suprasegmentálních a neverbálních prostředků. V psaném projevu slouží adresátovi k odhalení ironické intence především širší kontext a interpunkční znaménka. Někdy se používají uvozovky nebo kurzíva. Kdyby byl př. č. 1 bez jakéhokoliv kontextu, tak adresát pravděpodobně ironickou intenci neodhalí. Příklad č. 2 je ukázkou ironie, kterou mluvčí pronáší především z důvodu upozornit svého komunikačního partnera na nehezký účes. Také je pronesení této ironické poznámky pro mluvčího jednodušší, než přímo říci adresátovi, že by si měl zajít ke kadeřníkovi, protože nemá dobrý účes.

6.1.11. Proč k ironii dochází

Nekula také neobjasnil důvody proč mluvčí k užití ironické promluvy docházejí. Jde především o jakýsi druh **legrace či zábavy**, která má z pronesené ironické promluvy vzniknout. Také jde mluvčímu o to **upozornit či zdůraznit** ironickou poznámkou indentovanou skutečnost. Při ironii si mluvčí může dělat legraci i ze sebe sama (sebeironie), či dělat si legraci z příjemce, nebo si může ironií dělat legraci mluvčí s adresátem na úkor třetí osoby, skutečnosti či věci.

Někdy mluvčí ironicky pronese to, co by adresátovi z nějakých důvodů nedokázal sdělit obvyklým způsobem. Díky ironii si také mluvčí dovolí říct takovou skutečnost, kterou by normálně neřekl. Použije ironii jako **zastírací taktiku**. Ironie funguje i jako prostředek k nezdvořilosti, k porušení zdvořilostních maxim.

6.1.12. Funkce ironie

1. Dělat si legraci z adresáta.
2. Dělat si legraci ze sebe sama (sebeironie).
3. Dělat si legraci z třetí osoby, věci či skutečnosti.
4. Upozornit adresáta ironií na pronesenou skutečnost (v mediálním dialogu nezapomínáme ani na roli publika, kdy jde také o to upozornit publikum na pronesené).
5. Zdůraznit ironickou promluvou pronesené.
6. Zesměšnit adresáta či třetí osobu.
7. Pronést něco závažného odlehčeně.
8. Ironií být nezdvořilý.

V analýze se pokusím prakticky aplikovat Nekulovu teorii a charakterizovat tento komunikát na základě stanovených kategorií.

6.2. Analýza

Rozhovor začíná obligátním představením hosta divákům. Moderátor se nejprve obrací k publiku a potom vítá hosta Leoše Mareše. Přivítá ho podáním ruky, což je známka projevu **zdvořilosti**. Poté host usedá na pohovku a po potlesku a ukončení hudebního předělu se hned ujímá slova. Také zdraví diváky i moderátora a hned projevuje **maximou skromnosti** svoji úctu k předchozímu hostu paní Evě Urbanové, operní pěvkyni. Jan Kraus jeho projev neustále přerušuje opakováním slova „*chápu*“, čímž dává Marešovi najevo, že souhlasí s jeho postojem k pěvkyni. Je to ovšem od Krause projev **nezdvořilosti**, protože tím ohrožuje Marešovu pozitivní tvář a dává mu

najevo, že souhlasí s tím, že není dobrý zpěvák. Moderátor s hostem spolupracuje v tomto duchu a aby ještě upozornil na to, že je jeho druhý host podřadnější než předchozí, **nabízí mu vodu**. Touto nabídkou Mareše diskvalifikuje a upozorňuje na jeho slabost, i když se Mareš sám do této polohy postavil. Je zde tedy zachován princip kooperace za účelem pobavit publikum. Publikum se baví a přerušuje dialog smíchem.

Leoš Mareš se po odmlce opět **ujímá slova jako první**, což není vhodné, protože otázky má pokládat moderátor Jan Kraus. Avšak Mareš ještě pokračuje v předchozím vtipu a sám ohrožuje svoji pozitivní tvář a dehonestuje svoji osobnost zpěváka. Tímto projevem také ironizuje sebe sama, tudíž dochází k **sebeironii**.

Kraus na tuto promluvu **reaguje zdvořile**, uvádí na pravou míru dramaturgický záměr a objasňuje jej. Ujímá se slova a říká „*my sme dnes vybrali dva zajímavý lidi/ale každého z trošku jiného světa, si myslíme, ale zas ne tak úplně/jak vidíte, tak jsme se v tom rocku trochu prohnuli/je pravda, že díky dovednosti paní Urbanový/no ale to nevadí, /smích/ když někdo něco umí, tak může spojovat třeba národy/víte? no .. ale vy pro to musíte mít pochopení.*“ Z tónu jeho hlasu, neverbálního projevu a smíchu publikum odhaluje **ironickou intenci**. Z obsahu lze usuzovat na ironii především opět vyzdvihnutím kvality pěvkyně Urbanové a dehonestací Leoše Mareše jako zpěváka. Jde o ironii provedenou nezdvořilostí a neverbálními prostředky za účelem pobavit publikum a zesměšnit adresáta.

Také se v této replice **porušují konverzační maximy**. Maxima **kvality** je porušena především v druhé části repliky, kdy moderátor nepřímou tvrdí o Marešovi, že není dobrý zpěvák. Maxima **kvanity** se porušuje také, z hlediska informovanosti je řečeno zbytečně moc. Myslím si ale, že pro účely tohoto zábavného pořadu je to v pořádku, tudíž se nedá říct, že by byla v této konkrétní situaci porušena. Maximu **relevance** porušuje moderátor hlavně tím, že říká skutečnosti, které by se neměly říkat před publikem. Jan Kraus porušuje jednoznačně i maximu **způsobu**, protože vůbec nemluví jednoznačně. Celá tato komunikační situace je tedy ukázkou porušování konverzačních maxim. Je to však podle mě v pořádku, jejich porušování slouží k účelu pořadu, tzn. bavit diváky.

V následující otázce se moderátor vrací k pěveckému vystoupení zpěvačky, které předcházelo tomuto rozhovoru. Mareš na to navazuje humorně a opět porovnává

svoji osobu s pěvkyní. Moderátor dává opět najevo, že si nemyslí, že je Mareš kvalitní zpěvák a říká, že o zpěvu se bavit nechce. Mareš zde reaguje výrazně neverbálně, celým tělem se uklání k opěradlu a ke Krausovi. Je to zřejmě projev pobavení.

Toto neustálé Marešovo porovnávání sama sebe s pěvkyní může vyvolat také dojem, že tímto dává Mareš najevo Krausovi, aby řekl, že s tím nesouhlasí a jeho jako zpěváka podpořil.

Kraus se poté snaží opustit téma. Mareš s ním ovšem začíná bojovat o téma a prosazuje si opět svoje předchozí téma a upozorňuje na to, že se se zpěvačkou rozezpíval v šatně. Kraus reaguje podobně jako v dosavadních replikách a opět dává najevo svůj nesouhlas. Vyzdvihuje zpěvačku a ponižuje Mareše známou metaforou *„já vím, ale když dva dělají totéž... znáte to/nakonec ste se každéj ste se dozpíval pak třeba jinam“*, kterou neukončuje a aktualizuje ji ke svým potřebám. Mareš se nevzdává a stále prosazuje svoje předchozí téma a porovnává se s pěvkyní.

Upozorňuje na to, že je se zpěvačkou stejné znamení zvěrokruhu. Pronese repliku *„na druhou stranu jsem zjistil, že paní Eva Urbanová je býk“*. Kraus ovšem nereaguje na obsah odpovědi, ale na formu. Upozorňuje na chybu v Marešově replice a opravuje ho, *„ano.. ve znamení býka tak“*. Tímto se staví do dominantní role a Mareše tím shazuje před publikem, opět za účelem pobavit na jeho úkor. Je to opět projev **nezdvořilosti**, porušení maximy **souhlasu** a chvály. Porušují se zde i konverzační maximy, např. maxima relevance, není totiž vhodné poukazovat na tyto skutečnosti před publikem. Také se porušuje maxima kvantity, je v podstatě zbytečné na toto upozorňovat. Ovšem toto porušování slouží k pobavení. Mluví spolu za tímto účelem zábavně kooperují.

Leoš Mareš se ovšem tohoto tématu nechce pustit a pokračuje v porovnávání své osoby s osobností pěvkyně. Kraus mu oponuje a říká *„nehledejte Leoši ty společný znaky“*, čímž se snaží vést dialog svou cestou, tzn. vyhrát boj o téma, a přejít k tomu, na co se chce ptát on, jako moderátor. Také tím dává najevo to, že těch společných znaků tito dva hosté nemají tolik, čímž opět shazuje Mareše a vyzdvihuje Urbanovou. Je zde z úst Jana Krause vyslovena **dvojznačná replika**, čím Kraus porušuje **konverzační maximu způsobu**. Ovšem tato dvojznačnost působí také jako prvek k pobavení, který opět funguje, protože publikum odpovídá smíchem.

Po pauze v dialogu, která vznikla kvůli smíchu publika, se opět **neadekvátně ujímá slova host**. „*já sem chtěl říct, já sem chtěl říct, že paní Eva Urbanová má ráda kvalitní, rychlé vozy.. já taky/ ale už je to jedno, ne?*“ Opět se porovnává s pěvkyní. Zde je ještě zajímavé, jak mluví Mareš o zpěvačce. Neustále používá její celé jméno i s titulem paní, *paní Eva Urbanová*, čímž jí projevuje velikou úctu. Dalo by se očekávat, že když o ní mluví opakovaně upustí od tohoto oslovení, avšak Mareš striktně dodržuje **etiketu** i zdvořilostní **maximu taktu i souhlasu**. Jan Kraus nepoužívá její celé jméno a hovoří o ní pouze jako o *paní Urbanové*.

Mareš dále upozorňuje na další společnou vlastnost, kterou je láska ke kvalitním vozům. Tohle už je Krausem preferované téma a říká, že by u něj s „*dovolením zůstal*“. Použitím výrazu *s dovolením* dává **ironicky** najevo, že se on jako moderátor ptá hosta na to, zda mu dává dovolu mluvit o tomto tématu.

Až do této chvíle by se dalo říci, že Mareš byl ten, který si prosadil svoje téma, vždy po odmlce způsobené tleskáním začal mluvit jako první, což by ovšem neměl, protože zde není v roli moderátora, ale hosta. Na jeho téma reagoval Kraus většinou tak, že ohrožoval pozitivní tvář Mareše, nebyl k němu taktní, porušoval maximu souhlasu (chvály) a byl ironický až agresivní. Nedá se ovšem říct, že by tyto vyměněné role mluvčím vadily. **Vzájemně spolu kooperovali a tím bavili publikum.**

Od tohoto momentu se tedy dostává Kraus do své role moderátora a pronáší: „*u paní Urbanové mě to těší, že má tak ráda auta a u vás mně ty vaše auta malinko lezou na nervy/smích/takže si projdeme ty vaše káry.. ale no může se stát, že tady je někdo, Leoši, může se to stát..*“. Kraus mluví o pěvkyni Urbanové opět zdvořile. V druhé části výpovědi hovoří o Marešově oblíbě v autech, používá termíny jako „*lezou na nervy*“, „*ty vaše káry*“, což posluchačům může evokovat jakousi agresi ze strany moderátora k hostovi.

Poté se ještě dostává k tomu, že představuje podrobněji Mareše divákům. Používá ovšem způsob, kterým mu dává najevo, že si Mareš zřejmě myslí, že ho musí každý znát, ale přece to nemusí být pravda. Tento krok byl od Krause také agresivní, protože mu Mareš nedal žádný podnět k tomuto jednání. Kraus je opět negativní a agresivní. Představuje svého hosta jako moderátora a zpěváka. Říká: „*tak já bych měl říct, že jste moderátor a zpěvák*“. Kraus pro představení hosta divákům použil

kondicionál, čímž také dává najevo **neúctu**, a to že by to pouze měl říct divákům. Mareš oponuje a brání se titulování, že je zpěvák.

V následující chvíli Kraus zdvořile představuje Mareše, jako úspěšného moderátora přední stanice pro mladé lidi a vyžaduje po Mareši potvrzení. Ten zřejmě nečekal tak milé a zdvořilé představení a zakoktal se, což opět nahrává Krausovi a ten s úsměvem pronese *no.. /smích/on si to jenom projede a...* používá třetí osobu a tím míří projev divákům. Následně opět není taktní, upozorňuje na krátké zakoktání a na to, že Mareš jako moderátor okamžitě nereagoval. Opět ohrožuje jeho pozitivní tvář. Už ho shodil jako zpěváka, teď poukazuje na jeho problém s chápáním a s mluvením, což by měl jako moderátor ovšem umět dokonale. Po této replice opět následuje očekávaný smích. Mareš upozorňuje na to, že čekal nějaký dvojsmysl nebo něco podobného.

Kraus na to ještě jednou upozorní a vrací se k tématu aut. Opět používá výraz „*káry*“. Před sebou má papír, ze kterého čte, která auta Mareš údajně vlastní. Mareš na to nereaguje, a tak ho Kraus vybízí: „*no tak kejvejte*“ ať přikyvuje na souhlas. Pro Mareše je tohle intimní dotaz, hlavně je nezdvořilý, porušuje se zde maxima taktu, protože ptát se na finanční situaci je v našich zeměpisných šířkách bráno jako nevhodné. Mareš proto reaguje vyhýbavě a upozorňuje na ten papír, z kterého Kraus čte. Sám se Krause ptá, zda je to dopis z finančního úřadu. Kraus reaguje „*ne, ne, finančák tady udělám já/je to pravda?*“ Informativně odpovídá „*ne, ne*“, avšak na konci repliky se sám zjišťovací otázkou ptá „*je to pravda?*“ Na tuto otázku se dá odpovědět jen ano nebo ne. Kraus také používá substandardní výraz *finančák*, na rozdíl od Mareše, který řekl spisovně *finanční úřad*. Mareš odpoví *ano* a dál si s touto otázkou neví rady a zakoktá se. Kraus na zakoktání ještě upozorní a s úsměvem řekne „*nějak ste se rozkoktal.*“

V další replice Mareš nepřímou uznává, že tato auta vlastní, říká, „*já to mám strašně rád.*“ Kraus mu v další replice nepřímou dává najevo, že si podle něho žije velice dobře, protože říká, že má taky rád věci, které jsou ve výlohách. Mareš si tuto zálibu obhájí tím, že hodně pracuje, že si to zaslouží, že mu vlastně není co závidět. Kraus upozorňuje na to, že Mareš má hodně prostředků a sám se staví do role chudšího.

Kraus se dostává k dalšímu tématu, které je už samo o sobě **nezdvořilé**. Jsou tím opět finance, ptá se kolik ta auta stála. Použije termín „*dělat grossovku*“, což je

publicismus, který se tehdy používal, poukazuje na politika Stanislava Grosse, který měl majetek bez toho, aniž by se vědělo, kde na něj vzal peníze. Aby publikum pochopilo musí znát kontext a současné dění, s tím ale Kraus počítá a používá intertextuální výrazy poměrně často. Moderátor pokračuje v otázce o ceně aut a vyslovuje svoji zjišťovací otázku: „*čili kolik ty káry stály dohromady?*“ Tato otázka vyvolá u publika pobavení a začne se smát. Mareš reaguje pouze jakýmsi hezitačním zvukem, tak Kraus nabídne odpověď. Nadchází dialog složený z krátkých replik s otázkovou kadencí. Kraus nabídne sumu, „*šest melounů?*“ Používá slangový, nespisovný obrat. Mareš si zřejmě není jistý, na co konkrétně se Kraus ptá, proto se chce ujistit otázkou „*co?*“, na kterou čeká odpověď s větší mírou informativnosti. Kraus ovšem jen opakuje znova již pronesenou sumu „*šest melounů?*“ A čeká reakci Mareše, ten opět odpovídá otázkou, chce se přiblížit žádané odpovědi menší oklikou. Ptá se tedy zase on. „*Jedna?*“ Kraus odpovídá informačně, „*ne tři*“. Mareš pouze opakuje jeho odpověď opět s otázkovou intonací. Kraus se nepouští tématu a rozebírá to postupně. Ptá se tedy, kolik stálo jen jedno auto zjišťovací otázkou, očekávaná odpověď je suma. Mareš začíná odpověď předpokládaně, avšak po krátké pauze řekne neurčitý, nic neříkající pojem „*hodně*“.

Kraus opakuje svoji zjišťovací otázku znova, stejně tak, jak jsme to mohli vidět v dialogu s Kateřinou Jacques. Opakuje otázku a ještě k ní dodává, že chce jen přibližnou cenu. Těmito několika replikami jsme také mohli zaznamenat do jaké pozice staví Kraus Mareše. Presentuje ho pomocí těchto nepříjemných otázek, které jsou nezdvořilé a v mediálním dialogu neočekávané, jako bohatého a hlavně ho staví do kontrastu k své osobě, kterou zase prezentuje jako chudou. Mareš má podle něj spoustu peněz, které ledabyly utrácí po milionech, což je pro Krause nepředstavitelné, protože ani vlastně neví, kolik takové auto stojí, i když to ve skutečnosti určitě ví. Po těchto replikách následuje dlouhý potlesk a smích publika.

Po potlesku se ujímá slova Mareš a pronáší „*já mám rád tyhle otázky*“. Ovšem z kontextu, tónu hlasu, neverbálních prostředků je jasné, že je to myšleno **ironicky**. Mareš myslí pravý opak, pravou intenci rozluští divák velice snadno. Kraus se opět vrací ke své otázce a znova se na ni ptá. Mareš se snaží vyhnout odpovědi a odpovídá mu **subinformační a zároveň vyhýbavou odpovědí**. Jinak řečeno, říká no comment. Kraus dělá jako, že nechápe proč nemůže odpovědět a stále se nepouští tématu. A říká, že si to tedy odhadne. Nabízí sumu. Mareš opakuje předchozí odpověď a nechce odpovídat. Kraus opět dělá, že nechápe proč a nabádá ho, ať odpovídá očima. Mareš už

chápe, že téma Kraus neopustí a kooperuje s ním, tak že mu říká ať ještě jednou zopakuje otázku. Toto pobaví publikum, které se začne smát. Kraus tedy opakuje poslední otázku, používá v ní i oslovení, *Leoši*, tón otázky je **ironický** a Kraus se u něj směje. Krausovi není zřejmě příjemné, že Mareš o něčem v dialogu rozhoduje. Po pronesení otázky, Kraus zjišťuje, že chtěl Mareš zřejmě jinou otázku, tak mu oponuje a říká, že chce slyšet konkrétní cenu. Kraus tedy vyslovuje nabídku ceny „*tři!*“ Mareš odpovídá, „*tak to jediňě, že by bylo zbořeny*“. Podle této odpovědi usuzuje Kraus novou cenu. „*Čili pět*“. Mareš říká, že nemůže odpovídat. Z této odpovědi, nebo-li „mlčí, čili souhlasí“, Kraus usuzuje, že se v odhadu nemýlí a ptá se hned ve stejné replice na cenu dalšího Marešova auta.

Ovšem otázku ještě směřuje jinam, do Marešova soukromí. Říká, že někde četl, že si toto auto pořídil, aby měl nějaké praktické auto. Mareš reaguje na poslední část repliky a uvádí vlastnosti auta na pravou míru, že je to veliký, rodinný vůz. Kraus opět poukazuje na velikost a velkou cenu auta, tím, že říká poněkud agresivně, že když někoho porazíte, tak je dole a nezaprasí vám sklo. Na tuto repliku nechce Mareš reagovat a říká, že je to pro něj citlivá otázka. Kraus reaguje tak, že téma odsouvá na později a opět se vrací ke svému hlavnímu tématu a tou je cena vozu. Sám už cenu odhaduje a vrací se k předchozímu zjištění, jestli by také muselo být nabourané. Mareš kooperuje a přitaká. Krausovi se to zdá hodně, ptá se kde to kupujete s oslovením *čoveče*. Mareš odpovídá spíš v zájmu pobavení a intertextuálně se vrací ke „*grossovce*“ a říká, že mu půjčil strejda. Publikum se baví.

Na řadu přichází další téma rozhovoru, ke kterému se Kraus dostal díky tomu, že Mareš prohlásil o jednom svém autě, že je rodinné. Kraus se k tomu vrací a začíná se ptát svého hosta, zda plánuje rodinu.

Toto téma asi také není u hosta žádané a vrací se opět k autům. Kraus neopouští své téma a upozorňuje znovu na svou otázku s dovětkem, kterým ohrožuje pozitivní tvář Mareše. Kraus je také **netaktní**, protože tímto upozorňuje na pomalou Marešovu reakci. Ten potom reaguje tak, že se obhajuje, že člověk tam musí být pořád ve střehu. Potom reaguje na otázku o rodině. Reaguje dost neurčitě a **subinformačně** říká, že rodinu plánuje, někdy v budoucnosti. Což je hodně obecná odpověď, která moderátorovi, který chce podrobnosti ze soukromí, samozřejmě nestačí. Ptá se Mareše, zda je tady jeho

partnerka, která by s touto odpovědí určitě moc spokojená nebyla. Mareš si tuto odpověď obhajuje a říká, že je to přece pěkná odpověď.

Kraus se vrací k tomu nezodpovězenému a snaží se zjistit podrobnější informace. Ptá se, co je pro Mareše budoucnost. Kraus chce zřejmě slyšet za kolik let plánuje Mareš rodinu. Ten ho vysvětluje hodně obecně. „*To znamená ten čas, co bude.*“ Kraus reaguje s ironickým úsměvem nezdvorně, porušením maximy souhlasu a shody. **Ironicky** děkuje za tuto odpověď, která je obecně známá každému. A říká publiku o Mareši „*hodnej*“, čímž ho staví do role poníženého a hloupého. Publikum se baví a tleská. Kraus po potlesku ještě jednou opakuje pro publikum ve třetí osobě, *on je hodnej*. Následuje hudební podkres, po něm se ujímá slova Mareš a se sebehumorem upřesňuje to, co pronesl.

V další části rozhovoru se moderátor ptá na další soukromou věc, a to, zdá má jeho host stálou partnerku. Mareš odpovídá plně **informačně**, přitaká. Kraus chce podrobnosti a ptá se co je podle něj stálá. Opět používá stejný typ otázky jako v předchozí replice, kde se ptal na význam slova budoucnost. Mareš odpovídá **superinformačně**, že spolu teď oslaví šesté výročí. Kraus to ironizuje a říká „*jako šest dní ste spolu*“. I když moc dobře ví, že šest let. Tato poznámka vyvolá v publiku smích. Mareš reaguje tak, že opakuje s cílem zesměšnit Krause „*myslím, že je to šest let teda.*“ Tahle reakce je od Mareše jediná poněkud agresivnější, z tónu jeho hlasu jde znát silný ironický podtext. Kraus se však **nenechává zesměšnit a oponuje** „*vy nevíte, co je to rok?*“ Mareš se nenechává vyvést z míry a zřejmě se mu zdá už nevhodné na tuto poněkud *agresivní otázku* odpovídat a pouze opakuje, že jsou spolu šest let. Kraus pokračuje v tématu a říká, „*to si nějak ohromně rozumíte.*“ Příslovcem **ohromně** hyperbolizuje pronesené. Mareš mluví o své partnerce. Kraus ale reaguje zas poněkud agresivně, „*já spíš obdivuju ji*“. Tímto opět útočí na Mareše, na jeho pozitivní tvář, staví ho opět do situace, ve které vypadá před publikem hloupě. Mareš s ním souhlasí, kooperuje a dodává „*musím říct, že dnes už málokterá by/pauza/ slovy klasika, teda*“.

Tato replika je poněkud neprůhledná a ani s obvyklou znalostí kontextu a intertextu diváci ani Kraus nerozumějí. Moderátor se proto ptá na pokračování toho, co Mareš pronesl. Ten se snaží obhájit, to co řekl, avšak nepodařeně a opět nevyzní pravá intence. „*Říkalo se o ženách, že ženy dříve rodily, a dnes už by málokterá dokázala.*“ Mareš se sám zesměšňuje. Kraus na to reaguje tak, že nechápe, o čem Mareš mluví. Ten

se obhájí tím, že je to delší scénka, jejíž pointa se mu nepodařila vyjádřit. Kraus na to reaguje věcně a vysvětluje Mareši, jako malému dítěti, že ženy dnes normálně rodí. On se snaží obhájit svoji nepodařenou promluvu. V tomto duchu dialog pokračuje až do konce.

6.3. K analýze

Tento díl byl z jednoho hlediska netradiční, účinkovali v něm pouze **dva hosté**. Proč, to se diváci nedozvěděli.

Témata rozhovoru s Leošem Marešem byla velice **soukromá**. Byla to jeho finanční situace, hodnota jeho aut a jeho intimní vztah s partnerkou, dále Marešovy způsoby při navazování kontaktu s partnerkou. Všechna tato témata jsou poněkud intimní a pro Mareše bylo nesnadné vyhnout se odpovědím.

6.4. Zhodnocení analýzy

Dialog Jana Krause s Leošem Marešem byl rozhovor dvou moderátorů. Jan Kraus se snažil celý rozhovor o to, vytvořit si před diváky obraz jako toho lepšího moderátora a Mareše se snažil celou dobu zesměšňovat, ztrapňovat a ironizovat jej. Opravoval ho, poukazoval na zakoktání, na pomalou reakci atp. Ze začátku si své téma prosadil Leoš Mareš, na Krausovi bylo znát, že s tím není ztotožněn a snažil se téma změnit a rozhovor vést svým směrem. Mareš se většinou po potlesku ujímal slova jako první, což by neměl.

Kraus byl celý rozhovor **nezdvořilý**, porušoval hlavně **maximu souhlasu**. Byl pohotový, útočný až agresivní. Stejně jako v předchozí analýze našel téma, které je hostovi nepříjemné, toho se pak držel a ptal se na podrobnosti. Zábava vznikala ze situace, ve které se moderátor ptal hosta opakovaně na soukromou věc, na kterou nechtěl host odpovídat. Mareš ovšem po chvíli pochopil a kooperoval s Krausem a vyložil karty na stůl. Kraus tedy přikročil k dalšímu soukromému tématu a postupoval podobně.

Tato komunikační situace vyžaduje porušování konverzačních maxim, při jejich dodržování by nesplňovala svoji funkci. Kraus také velice často porušuje zdvořilostní maximy, nejčastěji porušuje maximu taktu, souhlasu a shody. V tomto dialogu byla nejvíce porušována **maxima souhlasu**, nebo-li chvály. Kraus záměrně nechválí svého partnera, on ho důsledně **ponižuje**, shazuje a je k němu neuctivý.

Kraus také často stavěl Mareše do kontrastu ke své osobě, sebe prezentoval jako toho lepšího, jeho jako toho horšího. Mareš se této strategii nebránil, spíš naopak, **kooperoval** s Krausem. Věděl, že pro úspěšný cíl této komunikace jinak cesta nevede. I on byl v komunikaci vtipný a zábavný a publikum mu často odpovídalo smíchem a potleskem.

6.5. Analýza nonverbálních prostředků

Jan Kraus i v tomto dialogu přehnaně **gestikuloval**. Při představování Mareše na něj mířil ukazováčkem a když mu pokládal otázku, tak na něj neustále **ukazoval** rukou. Podle melodie svého hlasu do rytmu pohyboval rukou, čím pro diváky násobil textovou segmentaci a důraz. Velice často byl pravou paží opřený o opěradlo a rukou mířil na Mareše. Poměrně hodně se u svého projevu **pohyboval**, svoje otázky doprovázel názornými gesty, používal pohyby rukou pro hyperbolizaci atd., zřejmě ve svém výstupu uplatňuje i své herecké vlohy. Záměrně porušoval osobní zónu svého hosta. Jeho projev je charakteristický výraznou segmentací a až přehnaným důrazem, který ještě doprovází zmíněným pohybováním ruky do rytmu.

Leoš Mareš se podle neverbálního chování **necítil dobře**. Neustále si upravoval sako. Také si často poposedával, což signalizuje nepohodlí, nervozitu a touhu odejít. Mareš má výraznou mimiku tváře. Levou rukou byl často opřený o opěradlo, takže byl velice blízko Krause. Při jednom projevu se celým tělem uklonil k moderátorovi, čímž reagoval na ponižování. Ruce používal také, ale mnohem méně než Kraus. V situaci v replice 105, kdy Jan Kraus říká „*jasně, no to já vím /díky / hodnej /pauza/ on je hodnej*“ ho dokonce poplácává po rameni a potom i po ruce. Na toho plácání Mareš nereagoval.

Tón Marešova hlasu byl pomalý, mluvil zřetelně, vhodně segmentoval.

6.6. Analýza jazykových prostředků

Dokud se Leoši Mareši dařilo držet si svoje téma mluvil **hovorovou češtinou**. Když Kraus rozhovor stočil do pro Mareše nepreferovaných témat, začal používat obecně české zakončování adjektiv a jedenkrát i protetické v. Použil také disimilaci ve slově *koncert*. Za celou dobu použil jen jeden nespisovný výraz a to „... tak to jedině, že by bylo *zbořený*...“ Jinak byl jeho projev kultivovaný a poměrně spisovný. I po lexikální stránce lze hodnotit Marešův projev lépe, než Krausův. Kraus v tomto dialogu používal hodně slangových výrazů např. šest *melounů*, kolik stály ty *káry*, adjektiva i zájmena zakončoval substandardně, např. *ktorej*, *ňáký pětikila*, *do slepý uličky*. Jan Kraus mluvil nespisovně, obecně česky, např. *bejt*, *kejvejte*, *roděj*, atd. V tomto rozhovoru zazněl také zajímavý publicismus „*grossovka*“, který vytvořili novináři podle Stanislava Grosse, který neprůhledně nabyl velkého majetku. Ve svém projevu také často používá vokativ, nebo-li oslovování jménem, nebo *čoveče*, někdy také poněkud útočné *hele*.

Tento mediální dialog je nepřipravený, proto nese prvky spontánnosti. Oba mluvčí používali hodně deiktických a referenčních výrazů, což je pro mluvenou řeč přirozené.

6.7. Závěr

Tento díl pořadu *Uvolněte se, prosím* byl netradiční tím, že v něm působil moderátor na svého hosta hodně nepříjemně až **agresivně**. Chytil se každého hostova zadrnutí, přerěknutí, chyby a zakoktání. Poukazoval na ně, čímž svého partnera zesměšňoval. Téměř celou dialog ho ponižoval. Témata rozhovoru byla soukromá, stavěl jimi svého hosta do nepříjemné pozice. Pokud chtěl moderátor získat odpověď, byl neodbytný tak dlouho, dokud ji nezískal. Publikum často reagovalo smíchem a potleskem, takže pořad splnil svou funkci.

Ironické výpovědi používal Jan Kraus velice často. Několikrát byl ironický i sebeironický i Leoš Mareš. Ironickou intenci diváci rozpoznali především z kontextu a z neverbálních a suprasegmentálních prostředků. Jan Kraus často používá tzv. ironické echo, a to tak, že zopakoval s poněkud ironickým tónem hlasu hostem pronesenou repliku, čímž na ni upozornil a změnou hlasu ji zironizoval.

Leoš Mareš použil jednou i ironii vytvořenou pravým opakem proneseného. Konkrétně v replice 66: *“já mám rád tyhle otázky”*. Bez znalosti kontextu, aktuální situace a projevu neverbálního by těžko divák rozluštil ironickou intenci.

6.7.1. Funkce ironie v tomto dílu pořadu

Ironie v tomto pořadu sloužila vždy k pobavení publika a také k zesměšnění hosta. Jan Kraus používal ironickou výpověď také jako projev nezdvořilosti směřované k hostovi Leoši Marešovi. Často zašel až k ponižování a jeho projev byl i poměrně agresivní.

6.8. Přepis dialogu

1. J.K.: náš další host je pan Leoš Mareš/dobry večer, Leoši
Hudba, potlesk
2. *L.M.: dobrý večer, musím říct, že přijít po takovém hostu*
3. J.K.: .. chápu
4. *L.M.: teď*
5. J.K.: .. chápu
6. *L.M.: na pořadí jako druhý*
7. J.K.: .. chápu
8. *L.M.: takže dnešní pořad bude mít zřejmě klesající tendenci*
9. J.K.: ne to/chcete se napít, Leoši?/nebo něco?
Smích publika
10. *L.M.: já sem zřejmě pochopil dramaturgický záměr volby nás dvou/vy ste prostě vybrali nejlepšího a nejhoršího zpěváka*
11. J.K.: Ne, ne, ne/ne, ne ne/to my tady neděláme/ne/to my tady neděláme/my sme dnes vybrali dva zajímavý lidi/ale každého z trošku jiného světa, si myslíme, ale zas ne tak úplně/jak vidíte, tak jsme se v tom rocku trochu prohnuli/je pravda, díky dovednosti

paní Urbanový/no ale to nevadí, /smích/ když někdo něco umí, tak může spojovat třeba národy/víte? no .. ale vy pro to musíte mít pochopení

13. *L.M.: já samozřejmě*

14. J.K.: líbilo se vám to?

15. *L.M.: mně se to líbilo moc/ já musím říct, že taky na některých koncertech zpívám písničku We Will Rock You*

16. J.K.: takle .. já bych o zpěvu teď...

Smích

17. *L.M.: takle*

18. J.K.: zpěv bych teďko na chvíli nechal bejt

19. *L.M.: já si myslím, že my sme se ale s paní Evou Urbanovou rozezpívávali v šatně společně*

20. J.K.: já vím, ale když dva dělají totéž... znáte to/nakonec ste se každej ste se dozpíval pak třeba jinam

21. *L.M.: na druhou stranu jsem zjistil, že paní Eva Urbanová je býk*

22. J.K.: ano.. ve znamení býka tak

23. *L.M.: tak ve znamení býka/já jsem také býk*

24. J.K.: ano

25. *L.M.: eee paní Eva Urbanová má ráda...*

26. J.K.: nehleďte Leoši ty společný znaky

Smích

27. *L.M.: já sem chtěl říct, já sem chtěl říct, že paní Eva Urbanová má ráda kvalitní, rychlé vozy.. já taky/ ale už je to jedno, ne?*

29. J.K.: není, není/u těch vozů, tam bych s dovolením zůstal

30. *L.M.: já sem si to myslel/jak říkám/teď už je to jedno*

31. J.K.: u paní Urbanové mě to těší, že má tak ráda auta a u vás mně ty vaše auta malinko lezou na nervy/smích/takže si projdeme ty vaše káry.. ale no může se stát, že tady je někdo, Leoši, může se to stát

32. *L.M.: ano*

33. J.K.: kdo třeba přesně neví, co děláte/to se jako může stát vždycky/tak já bych měl říct, že jste moderátor a zpěvák

34. *L.M.: moderátor jsem .. no*

35. J.K.: já jsem řek moderátor

36. *L.M.: a pak jste ještě dodal zpěvák ale*

37. J.K.: to jsem dodal

38. *L.M.: to zbytečně ale*

39. J.K.: tak dobrý/moderátor, kterej si občas zpívá

40. *L.M.: občas si tak jako něk zaspívám*
41. J.K.: ale měl bych říct, že jste úspěšný moderátor přední stanice pro mladé lidi, že jo?
42. *L.M.: takhle/tak eee ano*
43. J.K.: no.. /smích/on si to jenom projede a...
- Smích
44. *L.M.: jestli v tom není nějak (---)*
45. J.K.: něco já vim/to jsou stesky/to chvíli trvá /pauza/ teď teda ty káry teda/takže vy máte Ferrari/pauza/ no kejvejte /pauza/ ať to tady můžeme Porsche a /pauza/ Audi to mrňavý
46. *L.M.: to je dopis z finančního úřadu?*
47. J.K.: ne, ne, finančák tady udělám já/je to pravda?
48. *L.M.: eee ano /pauza/ jo já jsem chtěl říct, že mám ee jeje*
49. J.K.: nějak ste se rozkoktal
50. *L.M.: já to mám strašně rád*
51. J.K. ty auta /pauza/ no to já mám rád věci, co jsou ve výlohách, hele!
52. *L.M.: já ale strašně pracuju ale*
53. J.K.: počkejte, já s váma teď udělám tu grossovku takovou
54. *L.M.: právě. no*
55. J.K.: čili kolik ty káry stály dohromady?
- Smích
56. *L.M.: eee...*
57. J.K.: 6 melounů?
58. *L.M.: co?*
59. J.K.: 6 melounů?
60. *L.M.: jedna?*
61. J.K.: ne, tři!
62. *L.M.: tři?*
63. J.K.: Ferari stálo kolik?
64. *L.M.: Ferari stálo... hodně*
65. J.K.: kolik stálo Ferari? .. zhruba... mně tam nejde o nějaký pětikila že
- Smích, potlesk
66. *L.M.: já mám rád tyhle otázky*
67. J.K.: tak kolik stálo Ferari, hele?
68. *L.M.: vy víte, že vám nemůžu odpovědět*
69. J.K.: jak to? tak já si to odhadnu... tak tři
70. *L.M.: já vám nemůžu odpovědět*
71. J.K.:jak to že ne? tak odpovídejte jenom očima
72. *L.M.: tak takhle/ještě jednou teda tu otázku*

Smích

73. J.K.: chtěl jsem se zeptat, Leoši, kolik stálo to Ferari?
74. L.M.: *ne myslím už nabídka tej ceny*
75. J.K.: tři
76. L.M.: *tak to jedinež, že by bylo zbořený*
77. J.K.: čili pět
78. L.M.: *to už nemůžu vodpovídat*
79. J.K.: dobrý, čili sme blízko/máme pět... teď máme toho poršáka/to sem čet, že ste si koupil, abyste měl nějaký praktický auto jako
80. L.M.: *ano, ale to je pravda! to je rodinný auto/to je veliký auto/to je jeep!*
81. J.K.: čím je praktickým tak dyž někoho porazíte, tak je dole a nezaprasí vám sklo./že je jako praktický
82. L.M.: *to je samozřejmě pro mě teď citlivá otázka.*
83. J.K.: to probereme potom počkejte tak tam sme zůstali jsme na těch pěti/pojďme s tím "poršákem"... dejme mu tři... taky by muselo být zbořený?
84. L.M.: *taky*
85. J.K.: kde to kupujete, čoveče
86. L.M.: *mně půjčil strejda*
87. J.K.: čtyry.. a teďkon Leoši, ještě vy ste řekl, že to Porsche je rodinný auto/čili vy chystáte rodinu nebo plánujete?
88. L.M.: *já jsem věděl, že to budou ty auta no takže*
89. J.K.: ne, já se ptám na rodinu/jestě si to projed'te jednou
90. L.M.: *tady je člověk pořád ve střehu*
91. J.K.: no... nemusí bejt
92. L.M.: *ale jo/já si myslím, že určitě chystám rodinu v budoucnosti*
93. J.K.: jo, takhle ste to vzal
94. L.M.: *ono to vydrží dlouho*
95. J.K.: partnerka vaše je tady teď?
96. L.M.: *ted'ka tady není*
97. J.K.: ta by z vás radost neměla
98. L.M.: *ale jo*
99. J.K.: z týchle odpovědi
100. L.M.: *to je ale hezká odpověď ale*
101. J.K.: no ne tak vy jste řekl "jednou v budoucnosti"
102. L.M.: *řekneme v budoucnosti*
103. J.K.: čemu říkáte budoucnost?
104. L.M.: *to znamená od teď ten čas, co bude*

105. J.K.: jasně ... no to já vím/díky/hodnej

Smích potlesk

106. J.K.: on je hodnej

Hudba

107. L.M.: čili vod ted' do... co bude

108. J.K.: tam někdy byste se...

109. L.M.: ano/mezi zítřkem a dobou za 50 let

110. J.K.: a kolik vám je ted'?

111. L.M.: ted'ka je mi 28

112. J.K.: aha čili vy jste si to vypočítal do 78?

113. L.M.: obrazně řečeno, samozřejmě

114. J.K.: a máte partnerku stálou?

115. L.M.: mám no

116. J.K.: čemu říkáte stálá?

117. L.M.: stálá? Ted' spolu oslavíme šestý výročí.

118. J.K.: jako šest dní už ste spolu?

Smích

119. L.M.: myslím, že to je 6 let teda?

120. J.K.: vy nevíte, co je to rok?

121. L.M.: bude to 6 let.

122. J.K.: 6 let jste spolu?

123. L.M.: hmm šest let no

124. J.K.: to si nějak ohromně rozumíte.

125. L.M.: zjistil jsem, že by asi eee žádná jiná by nenahradila to, co mi dává ona.

126. J.K.: já spíš obdivuju ji.

127. L.M.: ano, to já taky. to samozřejmě. to samozřejmě/musím říct, že dnes už málokterá by... slovy klasika, teda.

128. J.K.: dnes už málokterá by co?

129. L.M.: říkalo se o ženách, že ženy dříve rodily, a dnes už by málokterá dokázala...

130. J.K.: počkejte, dostali jsme se do slepý uličky.

131. L.M.: to je delší scénka. to je delší scénka.-ne.

132. J.K.: ženy dříve rodily, dnes už by málokterá by?

133. L.M.: to je scénka. Sobota - Šimek.

134. J.K.: ale ženy normálně roděj, Leoši.

135. L.M.: já vím! říkám je to scénka.

7. Analýza zaměřená na roli publika v mediálním dialogu. Jeho důležitost a ne-důležitost v talk show *Uvolněte se, prosím*

7.1. Teoretický základ

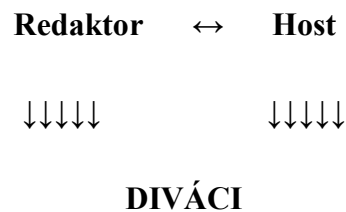
Mediální dialog je na rozdíl od dialogu přirozeného **určen třetím osobám**, které dialogu naslouchají a vizuálně ho sledují. Vzniká zde obdobná situace jako v jevištním dialogu. Mediální dialog bývá natáčen buď před publikem živým, nebo bez jeho přítomnosti, pro diváky u televizních obrazovek. V talk show *Uvolněte se, prosím* vzniká kombinace obou uvedených. Pořad se natáčí v divadle Ponec za přítomnosti **živého, nerežirovaného publika** a potom je, většinou s minimálně týdenním odstupem, vysíláný v televizi.

Hovoříme zde o dvojité komunikační konstelaci, při které je „vnitřní komunikační okruh“ (okruh studia) překryt „vnějším komunikačním okruhem“ (televizní diváci). (Linkeová, 1985, u nás Čmejrková 1999).

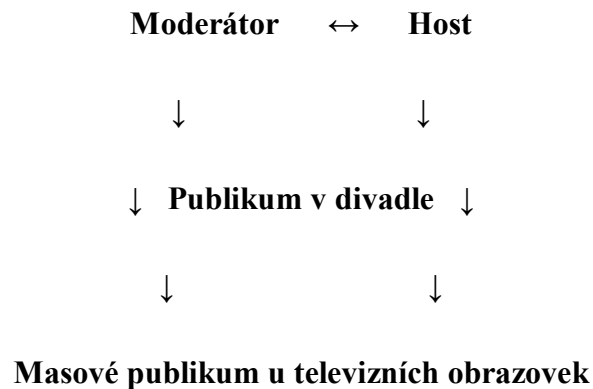
Moderátor tedy směřuje svoji pozornost mezi svého komunikačního partnera a mezi diváky. Dvojití intence vstupů se týká nejen úvodních a závěrečných formulací (a také samozřejmě neverbálního chování, pohledů, pootočení hlavy a těla), ale s ohledem na televizního diváka jsou formulovány také otázky. Podobně se chová i host, odpovídá na otázky moderátorovi, ale směřuje je divákům. (Čmejrková 1999)

Někdy nastává situace, že moderátor komunikuje s více hosty najednou, potom musí svůj projev dělit mezi hosty, ale směřovat jej nadále divákům. Hosté také mohou reagovat jeden na druhého, ovšem také s ohledem na recipienty, kterými jsou zas diváci.

Čmejrková (1999) názorně představuje mediální dialog na tomto schématu:

V pořadu *Uvolněte se, prosím* se situace obměňuje k takovému schématu:

7.1.1. Aktuálnost při natáčení

Účinkující musí svůj projev zaměřit na obě skupiny diváků. Tvůrci pořadu se snaží o to, aby záznam vypadal co nejvíce jako přímý přenos. V amerických produkcích probíhá natáčení této *late night show* jen několik hodin před vysíláním, aby byla **co nejaktuálnější** jak k divákům v hledišti, tak k divákům u televizních obrazovek.

Při předtáčení může nastat situace, kdy se moderátor vyjadřuje k nějakému tématu, které není pro diváky v hledišti aktuální. Např. vítá diváky při Štědrém večeru, přitom diváci v hledišti jsou přítomní týden před Štědrým večerem, konkrétně této situaci jsem byla sama v divadle svědkem. Nezkušené hlediště je stavěno do nečekané

situace a v tom momentě neví, jak zareagovat. Pořad je však primárně určen do televize, tudíž je tak i strukturován.

7.1.2. Režirované a nerežirované publikum

Tato talk show se vyznačuje také tím, že je její publikum zcela **spontánní**. V některých jiných show bývají diváci režirováni. To probíhá většinou tak, že je před nimi světelná cedule s nápisem např. „aplous“ a diváci mají řečeno, že jakmile se tato cedule rozsvítí, mají začít tleskat. Při natáčení pořadu *Uvolněte se, prosím* tomu tak není, byla jsem tomu sama svědkem v divadle Ponec. Diváci reagují zcela spontánně a přirozeně.

7.1.3. Role živého publika

Živé hlediště však hraje při natáčení této talk show nepostradatelnou roli, stává se totiž členem dialogu, a to právě tím **nejdůležitějším**. Reaguje totiž na dialog moderátora s hostem.

Může reagovat **tleskáním, smíchem, pískotem, bručením, výkřiky, nebo nereaguje, je tiše** (což je také forma komunikace). Tyto projevy jsou prvky dialogu a napomáhají dialogizaci monologu. (Hoffmanová, Müllerová 1994, s. 13).

7.1.4. Zpětná vazba z publika směrem k moderátorovi a hostovi

Moderátor i host také **reagují** na odezvy publika. Pokud vidí, že se diváci v hledišti baví a smějí se, pokračují v aktuálním tématu. Nebo naopak, pokud se publikum neprojevuje, pochopí, že se diváci nebaví a zvolí raději jinou cestu či jiné téma, které bude pro publikum zábavnější. Publikum reaguje samozřejmě na každého účinkujícího zvlášť. Tzn. na moderátora i hosta. Může se stát, že se diváci přikloní na jednu stranu a budou podporovat jen jednoho z nich. V této talk show si publikum

většinou nevybírám, jak to může být např. v politických debatách, a reaguje jak na moderátora, tak na hosta.

7.1.5. Cílový divák

Tvůrci této talk show směřují pořad k určitému okruhu cílových diváků. Předpokládají u nich **určité vzdělání, znalosti současného dění**, politiky, kultury, ale i historie. Také očekávají divákův zájem o společenské dění. Právě tyto atributy jsou důležité pro úspěšnost komunikačního záměru. Moderátor totiž ve svém projevu často používá intertextuální přesahy, konfrontuje se s politickou situací, reaguje na současné dění u nás i ve světě. Používá k úspěšnému dosažení komunikačního cíle i další prostředky, při kterých je nutné znát širší kontext.

7.1.6. Intimnost dialogu

Zajímavá situace vzniká při takovém dialogu moderátora s hostem, ve kterém vedou dialog o soukromých tématech nebo o tématech bez širšího kontextu, o kterých nemá standardně vybavený divák potřebné informace. Pak vzniká pro diváka zvláštní situace, ve které neví, o čem na pódiu hovoří moderátor s hostem. Dochází k jisté **intimnosti** rozhovoru, nebo-li k rozhovoru takovému, který není určen třetí straně a bývá většinou praktikován mezi dobrými známými a přáteli. Pak je zajímavé, jak to hlediště přijme. Zda se baví i bez toho důležitého širšího kontextu nebo neví, jak to přijmout a nereaguje. Může se stát, že se bude bavit právě tím, že neví o čem je řeč.

„Do interview se tak vkrádají i akty, které institucionální model interview nepředpokládá nebo přímo zapovídá. Interview v české televizi potvrzují obecnou tendenci, již Fairclough (1995) a Tolson (1991) nalézají při analýze anglosaských médií. Do jazyka mediální komunikace proniká jazyk každodenní komunikace a mediální diskurz nabývá rysy konverzace.“ (Čmejková, 2003 s. 98)

7.1.7. Komunikace moderátora a publika

V kapitole č. 2, jsem zmiňovala průběh natáčení této talk show. Na začátku totiž moderátor hovoří pouze divákům. Glosuje současné dění na politické či společenské scéně a zábavně komentuje vybrané novinové titulky. Až po tomto výstupu zve na pódium prvního hosta. Svůj monolog směřuje k divákům, počítá s aktivními příjemci, používá různé prvky, kterými je zapojuje do rozhovoru. Mohou to být **řečnické otázky**, na které nečeká odpověď; používá další **prostředky s expresivní a kontaktní funkcí**, např. *podívejte se, víte, znáte to*. Těmito prostředky udržuje kontakt s divákem a také udržuje jeho pozornost.

Moderátor v tomto pořadu diváky několikrát i přímo oslovuje: *„dámy a pánové, naším dalším hostem je pan Richard Krajčo!“* standardní odezva od diváků na tuto repliku je potlesk, kterým diváci vítají hosta. Při potlesku hraje také kapela. V závěru rozhovoru používá Jan Kraus vždy stejný scénář. Během rozhovoru, když už je naplněn čas a téma uzavřeno, počká na pauzu či potlesk a po něm rukou ukáže na hosta a zopakuje jeho jméno: *„Richard Krajčo!“* Diváci se poté loučí potleskem. Prvního hosta vítá Jan Kraus většinou stejnou replikou: *„A nyní dovolte, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Barbora Špotáková.“* Na úplný závěr, když se loučí moderátor s diváky používá také neustále se opakující frázi: *„... to by bylo pro dnešek všechno“*.

7.2. Analýza

V následující analýze se pokusím dokázat, jakou roli hrají reakce publika na projevy moderátora i hosta.

Jan Kraus vítá nového hosta *„dámy a pánové, naším dalším hostem je pan Richard Krajčo!“* oslovuje diváky, kteří mu **odpovídají** potleskem. Tímto potleskem také **vítají** Richarda Krajča. Během potlesku hraje kapela. Na televizní obrazovce proběhne záběr na diváky. Když skončí potlesk, tak moderátor představuje svého hosta a reaguje ještě na předchozího hosta oštěpačku Barboru Špotákovou. Ptá se, zda nemá i

Richard Krajčo potřebu „*dokazovat si s klacíkem*“, na tuto otázku reaguje publikum smíchem, moderátor v replice ještě pokračuje otázkou, která publikum také baví. Richard Krajčo vtípně reaguje a **publikum mu odpovídá opět smíchem**.

Poté se ujímá slova moderátor a začíná Krajča představovat podrobněji. Vyzdvihuje jeho kvality, herce, muzikanta i moderátora. Tato replika (*dobře, Richarde, u vás je zajímavý, vy jste poměrně mladej a přitom už hrajete v Národním divadle/a na druhou stranu, ale přitom jste zpěvák že jo/to je strašně zvláštní bych řek v českých poměrech takový seskupení/že hrajete s kapelou s kapelou Kryštof, že jo, kterou máte leta a přitom hrajete v Národním divadle, což je taková akademická instituce, svým způsobem pro mě, přitom jste ale moderátor pro mladý a muzika/jak se vám to tak proplejtá v hlavě dohromady?*) je **směřována pouze divákům**, protože pro oba dva jsou tyto informace známé. Kraus tuto repliku ukončuje otázkou, na kterou začne host odpovídat, ale po chvíli ho Kraus přerušuje a upozorňuje na to, že Krajčo hrál už i Hamleta. Krajčo přitaká a ještě doplňuje superinformační odpovědí kde.

Jan Kraus na tuto odpověď nereaguje a ptá se na jinou otázku, a to v kolika letech roli Hamleta hrál. Je zřejmé, že se na tyto otázky ptá právě pouze kvůli publiku, protože je jasné, že si tuto informaci zjistil předem a záměrně si připravil i tuto otázku. Krajčo odpovídá, že v jedenadvaceti letech. Kraus reaguje: „*v jedenadvaceti/ to je po Hamletovi v podstatě /smích/ tak Hamletovi by mělo být o fous víc*“. Jeho reakce je velice zdvořilá a taktní, projevuje v ní s vtípem úctu. Publikum na vtíp reaguje smíchem. Krajčo se této lichotce nebrání a ještě doplňuje, že se u nás hraje Hamlet až po čtyřicítce. Jan Kraus to opakuje, čímž na to ještě upozorňuje.

Dialog se posouvá dál, moderátor se ptá svého hosta na herecké začátky (*jak jste se k tomu dostal? vy jste studoval konzervatoř, že jo*). V druhé části výpovědi pronáší informaci opět mířenou pouze publiku, kterou chce dovětkem „*že jo*“ od svého hosta potvrdit. Krajčo upřesňuje a vrací se k období svého studia. Hovoří o svém výchovném poradci a o tom jak se dostal na konzervatoř. V replice 25 se moderátor v otázce dostává

k muzice, toto téma však za okamžik opouští a vrací se zpět k herecké kariéře. Říká opět informaci, kterou zná: „*ted'ko hrajete v tý nový Nemocnici*“. Krajčo na ni se smíchem přitaká. Kraus se ptá, jakou roli tam Krajčo hraje. Krajčo odpovídá: „*takovýho sympatickýho chlapíka*“ tato replika **baví publikum a to odměňuje Krajča smíchem**. Na smích publika reaguje znovu Kraus, který ještě jednou opakuje přívlastek *sympatickýho*? Publikum se dále směje. Kraus proto ještě pokračuje v tomto tématu a říká: *čili protiúkol?* Je to myšleno opět jako vtip, jako ironická poznámka, které se publikum opět směje. Krajčo upřesňuje charakter své role.

Do této chvíle musí divák znát kontext programové skladby současného natáčení České televize, dále musí vědět něco o hostovi, o jeho kapele Kryštof a také o Národním divadle. V části, kterou jsem nekomentovala v replice 14 až 25 se hovořilo také o době před revolucí, proto musí divák znát i historický kontext doby před rokem 1989.

V replice 37 se Kraus ptá, zda má jeho host nějakou vysněnou roli, kterou by chtěl hrát. Krajčo odpovídá plně informativně: „*no hrozně rád, bych si, to už mám od školních let, teda / zahrál Cyrana*“. Kraus reaguje vtipně: „*to vám ale chybí něco moc důležitýho /smích/ jsou jiný lidi, co by mohli.*“ V první části repliky poukazuje na to, že mu pro tuto roli chybí něco moc důležitého. Zde musí divák vědět alespoň základní informace o postavě Cyrana, protože Kraus explicitně neříká, že mu chybí velký nos. Diváci v hledišti asi tuto informaci znají, protože vtip chápou a **odpovídají smíchem**. Kraus na to ještě reaguje v druhé části repliky, kdy upozorňuje na svou osobu, že on ten nos, s kterým by mohl hrát Cyrana má. **Diváci se baví, začínají tleskat, kapela ještě tento vtip podtrhuje krátkou melodií.**

Po pauze Kraus neustupuje od tohoto tématu a říká: „*já chtěl celej život hrát sympatický ortopedy /smích/ nikdy mi to nedali, že /smích/ Cyrana jsem odmítl asi třikrát /smích/ čili vy byste že byste si nalepil náskou náhražku jo/ a vy jste v civilu takovej výřečnej, mluvněj?*“ V této replice tedy hovoří ironicky o sobě, jako herci,

poukazuje na svoji hereckou minulost, na role, které hrál. Divák zde opět musí znát kontext herecké kariéry Jana Krause. Kraus se zde neverbálně projevuje při poznámce o velikosti nosu, gestem ruky si ukazuje na nos. Celá tato replika je podporována **smíchem obecenstva i Richarda Krajča**. Kraus ukončuje otázkou, kterou Krajčo úplně nepochopil a se smíchem v hlase se ptá na upřesnění. Publikum se opět baví a směje se. Kraus svoji otázku upřesňuje a říká: „*no /smích/ jestli máte tu podstatu Cyrana trošku v sobě / i když on to není Cyrano, on je to spíš Kristian/ že jo.*“ I v této replice je přerušen smíchem publika. Upřesňuje postavu, o které teď mluvili. I zde musí mít divák nějaké vědomosti z oblasti divadelního umění. Krajčo Krausovi oponuje a nesouhlasí s ním. Kraus si neprosazuje svou, jak mívá většinou ve zvyku, a spíš obhajuje svoji domněnku konkrétnějším vysvětlením (*no záleží na pojetí toho režiséra/ a jestli to bude ta avantgarda v Národním, tak to bude hodně Kristian /smích/ ještě bude nahej / asi /smích/ ale to je jedno, ste takovej*). Pro pochopení této repliky musí divák znát současnou tvorbu v Národním divadle. Publikum dvakrát přerušuje tuto repliku smíchem. Krajčo dodává něco o sobě a proč se mu líbí tato role.

Moderátor mění téma a ptá se zas na něco jiného ze soukromého života: „*no a tak jsem koukal, to je taková zvláštnost, že jste se oženil a za půl roku jste se rozved /smích/.*“ Publikum ocenilo tuto změnu tématu smíchem. Krajčo reaguje neurčitě a vyhýbavě „*no jo, znáte to*“. Kraus reaguje pohotově a vtipně „*já to neznám*“ /smích/. Publikum se opět baví a směje se. Krajčo odpovídá zase neurčitě a obecně. Kraus reaguje klidně a racionálně vysvětluje situaci. Potom se ptá na podrobnosti, ale vůbec ne na intimní a soukromé pikanterie, jak má obvykle ze zvyku. Obrací otázky na svatbu a hudbu, která tam hrála. Ptá se dokonce co na jeho svatbě hrálo, Krajčo odpovídá: „*a to vám nemusím říkat.*“ Je zajímavé, že Kraus tady nevyžaduje svoji odpověď, jak jsme mohli vidět v předchozích dvou analýzách a toto téma víc nerozebírá. Opouští toto téma a ptá se jak dlouho je se svou současnou přítelkyní. Krajčo odpovídá, že dva roky. **Do dialogu se přidává i předchozí host Barbora Špotáková**. Kraus reaguje „*no jo, tak to je nádherný! /smích/ dva roky? to je dobrý/ vy jste taky dva roky?* (reaguje na předchozího hosta Barboru Špotákovou). Kraus potom začne porovnávat jejího partnera s Krajčem v běhu na sto metrů. (*no ale ten dělá stovku za 10:17 /smích/*)

Publikum se baví a směje se. Krajčo opravuje Krause v udání času, Špotáková to potvrzuje. Tím její role v tomto dialogu končí.

Kraus se ptá, za jak dlouho uběhne jeho host Richard Krajčo sto metrů. Krajčo se smíchem odpovídá, že to neměřil. Publikum ho v tom smíchem podporuje. Kraus se dostává k tématu sport, podle mě k tomu došlo spontánně a neplánovaně. Ptá se Krajča, zda také sportuje. Ten reaguje: „*na play stationu sportuju. /smích/*“. Tato odpověď se podle reakce publika zadařila, protože reaguje smíchem. Kraus se také baví a říká: „*takhle? čili kolega /smích/ kolega ze stadiónu, no /smích/ co hrajete?*“ Kraus nachází společnou zálibu se svým hostem, čímž pobavil publikum. Ptá se však na podrobnosti, co konkrétně Krajčo na play stationu hraje. Teď přichází v dialogu situace, která je obvyklá spíše v přirozeném dialogu, ne v mediálním, protože moderátor se s hostem baví o tématu, které je velice specifické pro masové publikum.

84. *R.K.: ted' jsem si pořídil nový fotbal, protože tam je fotbalová liga/ tak hraju za Baník*
85. *J.K.: to mně nemusíte říkat/ kterej máte fotbal? /smích/*
86. *R.K.: FIFU ale 08/ je tam česká liga/ tak hraju za Baník*
87. *J.K.: já vím, ale blbá je ta grafika*
88. *R.K.: ale není! není /smích/*
89. *J.K.: lepší je socker / a co hrajete / pro evolution*
90. *R.K.: pro evolution*
91. *J.K.: to jste asi dlouho neviděl/ že jo (se smíchem)*
- Potlesk, smích

V těchto několika replikách je rozhovor poměrně dost soukromý až intimní. Moderátor s hostem spolu hovoří jako dva přátelé v uzavřené společnosti, tím myslím bez publika. Mluví o velice specifické zábavě, toto téma nebývá určené masovému publiku. Vyměňují si názory na play stationové hry. Obhajují si jeden před druhým proč tu kterou hru hrají. Zajímavé je také, jak reaguje host Richard Krajčo, nechává se totiž

vést a s Krausem kooperuje. Publikum reaguje na tuhle situaci pobaveně, směje se a na závěr tleská. Jan Kraus v replice 91 promlouvá ke svému hostovi „*to jste asi dlouho neviděl/ že jo (se smíchem)*“. Tímto reaguje na tuto nezvyklou situaci a poukazuje na ni. Krajčo se baví a směje se. Tato replika zřejmě nebyla určena divákům.

Po potlesku Kraus v tomto tématu pokračuje a ve stejném duchu se ptá na další počítačové hry.

92. J.K.: no co ještě kromě fotbalu? strategii hrajete ňákou?
93. R.K.: *hrajú, hrajú!*
94. J.K.: jo? jakou?
95. R.K.: *cézara*
96. J.K.: jo, tohle
97. R.K.: *ale čtyřku /smích/ ale čtyřka je dobrá, ne? /smích/ hrál ste to*
98. J.K.: nevím/ mě nudí tyhle hry /smích/
99. R.K.: *no tak já nemůžu zas tak moc často*
100. J.K.: já taky ne no/ ale ten Cézar, to je pěkný/ u nás kluk to taky hraje malej, no /smích/ a ještě něco máte rád takhle?
101. R.K.: *jinak počítačové hry ne, jenom tyhle dvě*

Host s moderátorem v této situaci kooperuje a dokonce rozhovor dál rozvíjí a sám se ho ptá v replice 97, jestli hrál jakousi hru. Publikum celý tento dialog přerušuje smíchem.

Potom se Kraus svého hosta ptá jestli má rád tu techniku. Host úplně nechápe otázku a ptá se na konkrétnější vysvětlení. Pořád nechápe, jak může mít rád techniku, tak odpovídá, „*jak jako rád?*“ Kraus reaguje tak, že říká, že on ji má prostě rád. Publikum toto oceňuje smíchem. Krajčo pořád nechápe a ptá se, jestli se mu líbí. Poté přiznává, že má radši dřevo. Kraus tuto lásku zlehčuje a ironizuje ji: „*když máte chvíli volna, tak si vezmete prkno a... /smích/*“. Publikum se opět baví. Krajčo přiznává, že rád štípe dřevo. Na to reaguje Kraus tak, že by si ho chtěl pozvat, aby mu dřevo našťípal. Pak se rozhovor opět stáčí k **soukromým tématům. Mluví o tom kolik mají doma kubíků dřeva, čím topí**, jak dlouho by Krajčovi trvalo našťípat nějaké množství dřeva.

Potom se téma stáčí k další Krajčově zálibě a tou jsou motorky. Tuto část rozhovoru už jsem neanalyzovala, ani nepřepisovala.

7.3. K analýze

Tento díl byl vysílán 19.10.2007. O Richardovi Krajčovi na stránkách České televize.

„Richard Krajčo je nejen muzikant, zpěvák a moderátor, ale také herec Národního divadla. Roli Hamleta si zahrál už ve svých jednadvaceti letech, svoji úspěšnou kapelu založil po třech měsících hry na kytaru. Jeho starty byly raketově rychlé, což se mu v osobním životě ne vždy vyplatilo. V poslední době je velkým propagátorem olympijských her u nás, stejně jako řada jeho uměleckých kolegů. V tom se s Janem Krausem neshodnou, ale ve vášni k počítačovým hrám ano.“¹⁸

Po rozhovoru host Richard Krajčo zazpíval na živo novou píseň.

Richard Krajčo byl v tomto díle jako druhý host, jako první byla oštěpařka Barbora Špotáková. Ta také v jednom momentu do dialogu zasáhla.

Témata rozhovoru Jana Krause s Richardem Krajčem byla většinou soukromého charakteru. Kraus se ptal na životopisná data, na herecké začátky. Potom se rozhovor stočil k tématu jeho nepovedeného manželství.

Nejzajímavější byl pro tuto analýzu moment, kdy se rozhovor stočil do ryze soukromých mezí a tato komunikační událost vykazovala spíše rysy rozhovoru přirozeného, intimního, pouze s tím, že bylo přítomno publikum. Zajímavé bylo, jak na tuto situaci publikum reagovalo.

7.4. Zhodnocení analýzy

Rozhovor Jana Krause s Richardem Krajčem byl hodně odlišný od dvou předchozích. Jan Kraus byl ke svému hostovi milý, přívětivý, příjemný, zdvořilý a přátelský. Nedá se říct, že by nepoužíval svoje typické komunikační strategie, používal

¹⁸ <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/207522161800006/> [12.4.2011]

je ale v menší míře. Na svého hosta s odpověďmi netlačil, když Krajčo nechtěl odpovědět, přešel to a stočil rozhovor k jinému tématu. Opět se vyptával na soukromé věci, ale pouze okrajově, pokud viděl, že host nerad odpovídá, od tématu odstoupil.

Krajča prezentoval publiku v dobrém světle, mluvil o něm s obdivem, chválil jeho umělecké vlohy. Byl trochu ironický a jízlivý, ale opravdu v mnohem menší míře, než v rozhovoru s Leošem Marešem. Jako vždy byl vtipný. Opět porovnával svého hosta se sebou samým, ale ne tak agresivně jako v předcházejících analýzách, naopak vtipně, mile a zdvořile.

Diváci se při tomto rozhovoru bavili, publikum se mnohokrát smálo, a to jak replikám Krause, tak i replikám Krajča. Oba dva spolu kooperovali a tento dialog splnil svůj komunikační cíl i záměr.

7.5. Analýza nonverbálních prostředků

Jan Kraus i v tomto dialogu opět výrazně **gestikuloval**. Většinu času seděl otočený směrem ke svému hostovi a rukama se opíral o opěradlo pohovky. Poměrně hodně se u svého projevu pohyboval, svoje otázky a komentáře doprovázel názornými gesty, používal pohyby rukou pro názorné ukázky, zřejmě ve svém výstupu uplatňuje i své herecké vlohy. Záměrně porušoval osobní zónu svého hosta.

Richard Krajčo seděl velice pohodlně, paží opřený o opěradlo a kotník nohy měl položený na koleni druhé nohy. U svého projevu se často a hlasitě smál. Používal gesta rukou, ale poměrně méně výrazněji než Jan Kraus. Melodie jeho hlasu byla přirozená, hovořil pomalu a klidně. Vyslovoval zřetelně a vhodně svůj projev segmentoval.

7.6. Analýza jazykových prostředků

Richard Krajčo mluvil po celou dobu spisovnou češtinou. Jeho projev byl kultivovaný a vhodně vyslovoval. Několikrát použil kontaktní výrazy charakteristické pro mluvenou řeč, jako je *víte, no* atp. Jan Kraus mluvil jako v předchozích analýzách nespisovně. Používal substandardní zakončení adjektiv např. *v českých, moderátor pro*

mladý, takový seskupení. Dále obecně české výrazy jako je např. *proplejtá, vo fous víc.* Jako vždy používá také protetické *v*, např. *vod.* Často říká *že jo*, čímž vyzývá partnera k potvrzení toho, co říká.

7.7. Závěr

Publikum v tomto i v každém jiném mediálním dialogu hraje nejdůležitější roli. Vše co se děje před kamerami či na pódiu je směřováno právě jemu. Moderátor i host se obrací svou promluvou právě jenom k publiku. Chtějí publikum informovat, bavit, přesvědčit či ovlivnit.

V kapitole o otázce a odpovědi jsem slovu reakce a odpověď přiřkla téměř stejný význam. Proto je vhodné si tento význam uvědomit i u reakcí, čili odpovědí publika. Publikum tedy **odpovídá** účinkujícím smíchem, potleskem, výskotem, jáсотem, pískotem nebo tichem, což je také velice důležitá reakce. Je to zpětná vazba, na kterou **opět moderátor i host reagují**, proto bych schéma v teoretické části této kapitoly ještě jednou obměnila a přidala zpětné šipky směrem od publika k moderátorovi a hostovi.

Původní schéma Čmejkové (1999):

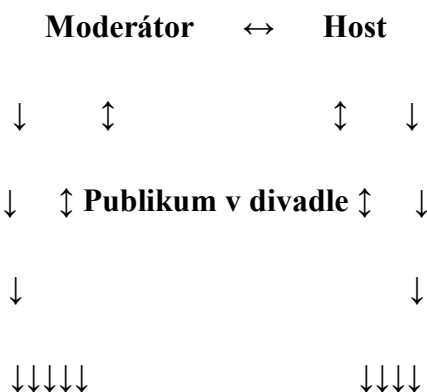
Redaktor ↔ **Host**

↓↓↓↓↓

↓↓↓↓↓

DIVÁCI

Obměněné schéma se zpětnou vazbou, při které účinkující ve své promluvě reagují na chování publika:

Masové publikum u televizních obrazovek

Druhá věc, na kterou jsem se v této analýze zaměřila byla **reakce publika na soukromá témata v mediálním rozhovoru**. Tím myslím repliky 82 až 102. V těchto momentech se na pódiu hovořilo podobně, jak se mluví doma při návštěvě známých či přátel. Tento dialog se však odehrával před publikem. Oba partneři v dialogu spolu takto kooperovali, právě proto, že tímto netradičním způsobem bavili publikum.

Obecenstvo totiž během rozhovoru také kooperovalo s účinkujícími, bavilo se, reagovalo smíchem a účinkující na jejich popud pokračovali v této jakoby „scénce“ dál, právě protože viděli, že se publikum baví.

7.8. Přepis dialogu

1. J.K.: dámy a pánové, naším dalším hostem je pan Richard Krajčo! /potlesk/hudba/
Pan Krajčo: herec, zpěvák, moderátor/máte taky potřebu dokazovat si s klacíkem? /smích/ že ho hodíte před sebe rovně? /smích/
2. R.K.: *no když jsem to poslouchal, tak jsem ji začal mít teda.* /smích/
3. J.K.: dobře, Richarde, u vás je zajímavý, vy jste poměrně mladej a přitom už hrajete v Národním divadle/a na druhou stranu, ale přitom jste zpěvák že jo/to je strašně zvláštní bych řek

v českých poměrech takový seskupení/že hrajete s kapelou s kapelou Kryštof, že jo, kterou máte leta a přitom hrajete v Národním divadle, což je taková akademická instituce, svým způsobem pro mě, přitom jste ale moderátor pro mladý a muzika/jak se vám to tak proplejtá v hlavě dohromady?

4. R.K.: *tak zatím to jde, jde to tak už dlouho/takže se snažím...*
5. J.K.: *vy jste hrál třeba Hamleta/ že jo*
6. R.K.: *třeba/ v Ostravě, než jsem přešel do toho Národního divadla do Prahy*
7. J.K.: *prosím vás, v kolika jste hrál Hamleta?*
8. R.K.: *v jednadvaceti.*
9. J.K.: *v jednadvaceti/ to je po Hamletovi v podstatě /smích/ tak Hamletovi by mělo být o fous víc*
10. R.K.: *no ale většinou na českých prknech se hraje tak od čtyřiceti dál*
11. J.K.: *od čtyřiceti dál/no/a vy jste ho hrál v jednadvaceti*
12. R.K.: *hm*
13. J.K.: *jak jste se k tomu dostal? vy jste studoval konzervatoř, že jo*
14. R.K.: *poslěze/ já jsem vystudovaný elektrikář*
15. J.K.: *nejdřív*
16. R.K.: *nejdřív úplně/ teda původně jsem chtěl jít na gympl, ale to mi nedoporučil můj výchovný poradce, protože jsem měl trojku z češtiny*
17. J.K.: *a vy ste měl výchovného poradce?*
18. R.K.: *no my sme měli/ to byl takový ten přelom, víte a on se z toho ještě tak úplně nevzpamatoval/ tak ještě furt*
19. J.K.: *jak přelom? jako*
20. R.K.: *ta revoluce*
21. J.K.: *takhle... ta revoluce! aha*
22. R.K.: *takže on ještě nějakou dobu setrval na tom místě/ a on mi to nedoporučil, takže jsem šel na řemeslo/ a pak jsem šel ještě na dva semestry na vysokou školu a tam už jsem poznal, že elektrikařina ne*
23. J.K.: *že to nebude vono*
24. R.K.: *a utekl jsem teda na konzervatoř*
25. J.K.: *na konzervatoř/ vystudoval jste konzervatoř a na konzervatoři jste začal s muzikou?*
26. R.K.: *ne/ tu jsem začal dělat někdy v patnácti tak s tou elektrikařinou*
27. J.K.: *a jako spontánně?*
28. R.K.: *nevím/ z ničeho nic/ prostě jsem popadl kytaru, a začal jsem si to zkoušet a za tři měsíce jsem si založil Kryštof*

29. J.K.: teďko hrajete v tý nový Nemocnici
30. R.K.: *no... (se smíchem)*
31. J.K.: co tam hrajete?
32. R.K.: *takovýho sympatickýho chlapíka /smích/*
33. J.K.: sympatickýho?
- smích
34. R.K.: *no*
35. J.K.: čili protiúkol?
- smích
36. R.K.: *no .. je to takový samorost, ortoped, ale specialista*
37. J.K.: a z toho hraní ... máte nákou roli, po který toužíte?
38. R.K.: *no hrozně rád, bych si, to už mám od školních let, teda / zahrál Cyrana*
39. J.K.: to vám ale chybí něco moc důležitýho /smích/ jsou jiný lidi, co by mohli
Potlesk, smích, hudba
40. J.K.: já chtěl celej život hrát sympatický ortopedy /smích/ nikdy mi to nedali, že
/smích/Cyrana jsem odmítl asi třikrát /smích/ čili vy byste že byste si nalepil nákou náhražku jo/
a vy jste v civilu takovej výřečnej, mluvnej?
41. R.K.: *jak to myslíte? (se smíchem)*
- smích
42. J.K.: no /smích/ jestli máte tu podstatu Cyrana trošku v sobě / i když on to není Cyrano,
on je to spíš Kristian/ že jo
43. R.K.: *eee, neřekl bych, já bych řekl že je to spíš Cyrano*
44. J.K.: no záleží na pojetí toho režiséra/ a jestli bude to ta avantgarda v Národním, tak to
bude hodně Kristian /smích/ ještě bude nahej / asi /smích/ ale to je jedno, ste takovej
45. R.K.: *mám rád poezii, mám rád básničky, tak možná proto, že se mi hrozně líbí, jak je to
napsané strašně*
46. J.K.: no to jo/ napsaný je krásně.
47. R.K.: *hm*
48. J.K.: no a aak jsem koukal, to je taková zvláštnost, že jste se oženil a za půl roku jste se
rozved /smích/
49. R.K.: *no jo, znáte to*
50. J.K.: já to neznám /smích/
51. R.K.: *tak tohle zrovna ne, ale někdy to tak prostě přijde*
52. J.K.: ne to jako že se rozejdete, to samozřejmě, ale že se berete a pak se rozejdete/ tak
něco z toho bylo uspěchaný, tam asi ne tam ne?
53. R.K.: *asi jo*

54. J.K.: nebo vy máte rád ty ceremoniály?
 55. R.K.: *ne, ne, ne, moc ne*
 56. J.K.: ale bavilo vás to asi, ne?
 57. R.K.: *no, chtěl jsem*
 58. J.K.: varhany byly jo?
 59. R.K.: *ne*
 60. J.K.: ne/ kapela hrála?
 61. R.K.: *ne*
 62. J.K.: ne/ tak co hrálo?
 63. R.K.: *a to vám nemusím říkat*
 64. J.K.: ne a byl tam nějaký orchestr?
 65. R.K.: *něco hrálo... něco hrálo... ale myslím, že to bylo uspěchané*
 66. J.K.: z její strany?

Smích

67. R.K.: *myslím, že z mé strany*
 68. J.K.: jako že vy ste si vybral špatnou partnerku?
 69. R.K.: *ne, to nechci říct / myslím/ že sem*
 70. J.K.: nebo že ste to uspěchal v tom že jste to špatně odhadl?
 71. R.K.: *že sem ... špatně jsem to odhad*
 72. J.K.: Jo? a teď už je to dobrý? /smích/
 73. R.K.: *teď už je to dobrý*
 74. J.K.: jo? teď už je to jak dlouho?
 75. R.K.: *bude to dva roky*
 76. J.K.: no jo, tak to je nádherný! /smích/ dva roky? to je dobrý/ vy jste taky dva roky?

(reaguje na předchozího hosta Barboru Špotákovou)

Špotáková: dva

77. J.K.: no ale ten dělá stovku za 10:17 /smích/
 78. R.K.: *tak počkejte, za sedumnáct! slyšel jsem*

Špotáková: za sedumnáct.

79. J.K.: za kolik vy děláte stovku?
 80. R.K.: *já? já jsem to neměřil/ (se smíchem)*

smích

81. J.K.: sportujete taky, sportujete?
 82. R.K.: *na play stationu sportuju. /Smích/*
 83. J.K.: takhle? čili kolega. /smích/ kolega ze stadiónu, no. /smích/ co hraje?
 84. R.K.: *teď jsem si pořídil nový fotbal, protože tam je fotbalová liga/ tak hraju za Baník*
 85. J.K.: to mně nemusíte říkat/ kterej máte fotbal? /smích/

86. R.K.: *FIFU ale 08/ je tam česká liga/ tak hraju za Baník*
87. J.K.: já vím, ale blbá je ta grafika
88. R.K.: *ale není! není /smích/*
89. J.K.: lepší je socker / a co hrajete / pro evolution
90. R.K.: *pro evolution*
91. J.K.: to jste asi dlouho neviděl/ že jo (se smíchem)
potlesk, smích
92. J.K.: no co ještě kromě fotbalu? strategii hrajete nákou?
93. R.K.: *hraju, hraju!*
94. J.K.: jo? jakou?
95. R.K.: *Cézara*
96. J.K.: jo, tohle
97. R.K.: *ale čtyřku /smích/ ale čtyřka je dobrá, ne? /smích/ hrál ste to*
98. J.K.: nevím/ mě nudí tyhle hry /smích/
99. R.K.: *no tak já nemůžu zas tak moc často*
100. J.K.: já taky ne no/ ale ten Cézár, to je pěkný/ u nás kluk to taky hraje malej, no /smích/
a ještě něco máte rád takhle?
101. R.K.: *jinak počítačové hry ne, jenom tyhle dvě*
102. J.K.: a máte rád tu techniku vůbec?
103. R.K.: *techniku obecně?*
104. J.K.: elektroniku
105. R.K.: *no tak využívám ji, samozřejmě*
106. J.K.: ne, jestli ji máte rád
107. R.K.: *rád? jak jako rád?*
108. J.K.: třeba já ji mám rád /smích/
109. R.K.: *jako líbí se vám?*
110. J.K.: já mám rád tu techniku/ ty výrobky, ten vývoj
111. R.K.: *tak já mám teda radši dřevo*
112. J.K.: vy máte radši dřevo
113. R.K.: *hm*
114. J.K.: když máte chvíli volna, tak si vezmete prkno a... /smích/
115. R.K.: *musím říct, že když mám chvíli volna, tak si vezmu sekyru*
116. J.K.: jo takhle! a dete štípat?
117. R.K.: *jdu třeba sekat dřevo/ nebo natírám nějaký poličky*
118. J.K.: tak to bych vám mohl nachystat radostný chvíle /smích/
119. R.K.: *já jich mám doma dost (se smíchem)*
120. J.K.: že byste mi našťípal na zimu/ na to jsou výborný stroje, mimo jiné

121. R.K.: *já vím, ale to zas není ono/ a kolik kolik máte kubíků na zimu?*
122. J.K.: *na zimu, já mám hlavně dřevěný brikety*
123. R.K.: *jedete briketama/ no tak tak to není úplně ono*
124. J.K.: *ale mám tam taky nějaký dříví /něco malinko/ takový tři kubíky*
125. R.K.: *tři kubíky?*
126. J.K.: *no za jak dlouho byste to tak našťípál tak asi?*
127. R.K.: *tak záleželo by, kolik by bylo času, koncertů a představení*
128. J.K.: *ne, to byste si odšťípál a pak byste si jel na turné smích*
129. R.K.: *to byste musel paní Hoškové v sekretariátu v ND vysvětlit ale*
130. J.K.: *já bych řekl: "nemůže, štípe." /ale vy si dete jako vyloženě se sekyrou dokážete štípat dvě hodiny?*
131. R.K.: *no, ale to je tak maximum*
132. J.K.: *jo?*
133. R.K.: *to je takový hobby jenom/ no/ říkal jste, co mám rád*
134. J.K.: *to máte fakt rád?*
135. R.K.: *to mám fakt rád*

8. Celková charakteristika verbálního i neverbálního projevu moderátora Jana Krause v pořadu *Uvolněte se, prosím*

8.1. Práce s tématem, preferovaná témata rozhovorů

Na základě předchozích tří analýz mohu říci, jak pracuje Jan Kraus s tématy. Tento mediální dialog se vyvíjí spontánně, moderátor často improvizuje a musí reagovat na aktuální změny, často dochází k vývoji či změně tématu. Z analyzovaného materiálu jsem vyvodila následující závěry.

Otázky Jana Krause často směřují k soukromým, osobním až intimním tématům. Moderátor většinou směřuje otázky k partnerským vztahům. Jeho specialitou je vyptávání se na hostovu finanční situaci. Tyto otázky jsou v našem kulturním prostředí brány jako nezdvořilé i mezi přáteli, tím spíše před masovým publikem.

V rozhovoru s Kateřinou Jacques se moderátor zaměřil na téma, které bylo pro partnerku nepreferované. Poznal už když na toto téma narazil jistý Kateřinin problém, a zřejmě i kvůli tomu se na něj zaměřil a neustálým opakováním stejné otázky zajistil zábavu publiku. Jan Kraus má ve zvyku vždy získat odpověď. Pokud se jeho partner rozhodne z jakéhokoliv důvodu neodpovědět, Kraus to nerespektuje a otázku opakuje nepřiměřeně dlouho, dokud host neodpoví. V rozhovoru s Leošem Marešem jsme mohli sledovat situaci, ve které Mareš na nepříjemné otázky nakonec odpověděl a Kraus tedy kladl otázky podobného charakteru a tématu opakovaně dál.

Krausova preferovaná témata interview v pořadu *Uvolněte se, prosím* bývají většinou soukromého charakteru, a proto by neměla být směřována masovému publiku. Možná i díky tomu je tento netradiční způsob pro publikum zábavný.

Jan Kraus nerad prohrává boj o téma, Leoši Mareši se to na začátku dialogu povedlo a možná i na tento popud byl moderátor ve zbytku rozhovoru nepřijemný, úsečný až agresivní. Moderátor většinou boj o téma vyhrává, např. v rozhovoru s Kateřinou Jacques.

8.2. Vztahování k sobě samému a porovnávání své osoby s hostem

Krausovým specifickým je také porovnávání sebe sama s hostem, či vztahování a směřování jeho odpovědí na sebe. V této strategii, kdy Kraus hostovu odpověď vztáhne na sebe, dochází k sebeironii, která je pro diváky zdrojem pobavení.

V rozhovoru s Richardem Krajčem jsme mohli toto vztahování k sobě samému vidět poměrně často. Například, když byla tématem rozhovoru Krajčova vysněná role. „*to vám ale chybí něco moc důležitýho /smích/ jsou jiný lidi, co by mohli.*“ Nebo „...*já chtěl celej život hrát sympatický ortopedy /smích/ nikdy mi to nedali, že /smích/ Cyrana jsem odmítl asi třikrát /smích/ čili vy byste že byste si nalepil náskou náhražku jo/...*“ Kraus vztahoval jeho odpovědi k sobě, porovnával se se svým hostem a tím bavil publikum.

8.3. Neverbální projev

Neverbální projev Jana Krause je velice výrazný. Je možné připsat to i jeho hereckému nadání. Jan Kraus často přehnaně gestikuluje rukama. Ve většině rozhovorů nenajdeme okamžik, ve kterém má Kraus ruce v klidu. Často jimi rozhazuje, svůj projev téměř vždy doplňuje názornými pohyby rukou, někdy rukou plácá do opěradla sedačky, nebo klepe prsty o stůl. Otázky doprovází názornými gesty, používá pohyby rukou pro hyperbolizaci atd. Ruce používá i k míření a ukazování na svého hosta.

Moderátor se také poměrně hodně pohybuje, často mění svoji polohu, někdy bývá opřený v křesle, většinou když mluví o sobě. Kamera potom zabírá jen jeho.

Pokud zrovna rukama negestikuluje, opírá se o stůl či o opěradlo pohovky. V této pozici má navíc zvýrazněná ramena, vypadá tedy větší, čímž se také násobí jeho dominance. Svoje pozice ale často mění. Tyto časté změny působí na diváka dynamicky.

Výrazně se projevuje i mimicky, často v jeho tváři můžeme vidět projev pobavení, smíchu, zesměšnění atd.

V rozhovoru s Leošem Marešem dokonce pohyboval rukou do rytmu svého hlasu, čím pro diváky znásoboval textovou segmentaci a důraz. V tomto díle se také Mareše dotýkal, poplácával ho po paži a po ruce.

Jan Kraus také záměrně porušuje osobní zónu hosta, ta se pohybuje mezi 45–120 cm. Často se k němu přibližuje příliš blízko. Pro hosta je to nepříjemné a může se cítit „ohrožen“.

Krausův projev je charakteristický výraznou segmentací a až přehnaným důrazem. Jan Kraus si se svým hlasem zahrává, často mění barvu a tón podle momentální situace a tématu.

8.4. Jazykový projev

Jan Kraus mluví **vždy a vědomě nespisovně**, v jeho projevu se objevují prvky obecné češtiny, např. *bejt, kejvejte, roděj, frknout, čurbes* atd. Substandardně zakončuje adjektiva a zájmena, např. *ktorej, náký pětikila, do slepý uličky, v českých, moderátor pro mladý, takový seskupení*. Používá hodně slangových výrazů, např. *šest melounů, kolik stály ty káry, vo fous víc*. Často také používá obecně české protetické *v*, např. *vod, vodpad*. Ve svém projevu také často používá vokativ, např. *Leoši, Richarde*, nebo používá výraz *čoveče*, někdy také *hele*. Jan Kraus obvykle vyzývá hosta k potvrzení proneseného výrazem *že jo*. Někdy v jeho projevu vznikají i neologismy. Např. v rozhovoru s Emanuelem Ridi použil nový výraz „*docuc špaget*“.

Tento mediální dialog je nepřipravený a nese prvky spontánnosti. Jan Kraus používá hodně deiktických a referenčních výrazů, což je pro mluvenou řeč přirozené.

Používá také často kontaktní prostředky např. *no, víte, že*. Jako poněkud agresivní může působit „*hele*“, kterým často oslovuje svého partnera v situaci, kdy žádá odpověď na nepříjemnou otázku.

9. Závěr

V této diplomové práci jsem dospěla k těmto závěrům.

9.1. Analýza iniciací (otázek) a reakcí (odpovědí)

V první analýze jsem se zaměřila na styl pokládání otázek a především na způsoby odpovídání a reakcí v mediálním dialogu. Pro tuto analýzu jsem vybrala díl, ve kterém je partnerkou moderátora Jana Krause politička Kateřina Jacques. Tato analýza byla zajímavá zejména z pohledu odpovědí a reakcí Kateřiny Jaques. Moderátor opakovaně pokládal *pravou zjišťovací* otázku, která **vyžadovala jasnou plně informativní odpověď**, konkrétně definici termínu „*biomasa*“.

9.1.1. Reakce subinformativní

Kateřina Jacques odpověď na tuto otázku neznala, ale snažila se nepřiznat publiku svoji neznalost. Její odpovědi byly téměř vždy **subinformativní**, tzn., že podávaly méně informací, než vyžadovala otázka.

Např.

13. J.K.: no dobře/ale když budu chtít topit biomasou/vy říkáte/že je to biologický odpad /ten já dávám do koše teď

14. **K.J.: no né/ten můžete kompostovat**

K.J. reaguje až na druhou část repliky, vyhýbá se zodpovězení otázky, její odpověď podává méně informací, než moderátor požadoval.

30. J.K.: mám kamna na biomasu/půlku zaplatím/půlku dostanu od Bursíka/pauza/volám vám a říkám/dobrý den Kateřino/mám ty kamna a mám tu dotaci/že/ a co tam mám frknout dovnitř?

31. **K.J.: no nasypat tu mrkev**

Tato odpověď opět podává méně informací, než vyžadovala otázka. Je to nepřesná, nepravdivá odpověď.

38. J.K.: nó/kompost jsme měli už tuhle fázi/vy ste skončila u mrkve/já budu mít kompost a kdy se z toho stane ta biomasa? nebo kdy teda budu moct přijít s lopatkou a říct teď si s tebou zatopim ty biologickej odpade a z toho bude vůně/že jo

39. ***K.J.: no úžasná***

Reakce opět nepodává požadovanou informaci, K.J. reaguje vyhýbavě.

9.1.2. Reakce subinformačně-superinformativní

Kateřina Jacques několikrát reagovala **subinformačně-superinformativní** odpovědí, tzn., že mluvila o něčem jiném, než vyžadovala otázka. Neustále se **vyhýbala** zodpovězení otázky. Reagovala na nechtěné a nežádoucí podněty v iniciacích.

Např.

17. J.K.: no a kdy já jako můžu dát do těch kamen ten kompost?

Pauza

18. ***K.J.: vy ten kompost dáte na zahradu a vy s tím vypěstujete si biomrkev/zdravou mrkev***

K.J. podává jiné informace, než požadovala otázka, snaží se převést téma k něčemu jinému, reaguje vyhýbavě.

9.1.3. Žádná reakce - mlčení

Tato analýza ukázala, jak je možné vést rozhovor, ve kterém se interviewovaný snaží vyhnout odpovědi. Kateřina Jacques to někdy nezvládala a zašla až k **mlčení**, čímž ovšem potvrdila svoji neznalost.

Např.

29. J.K.: jak udělám/jak si zatopim/čím si zatopim v těch kamnech na biomasu?

5 vteřin pauza

Poté se ujímá slova opět J.K.

60. J.K.: neříkejte mi, že je to biologickej odpad/to víme/ ale jak vznikne z toho bordelu co mám v koši to abych to mohl frknout do těch kamen/ který mám na to /mám speciální kamna na biomasu

Ticho, smích publika

Poté se ujímá slova opět J.K.

9.1.4. Boj o téma

Kateřina Jacques se snažila s moderátorem bojovat o téma, většinou se jí to podařilo jen na krátký okamžik, protože po chvíli se moderátor opět vrátil ke své otázce.

Např.

53. *K.J.: vy nakoupíte společnej k třeba v Hostětíně tam si udělali společnou kotelnu na štěpku a celá vesnice tím topí*
54. J.K.: ale to není případ naší vesnice
55. *K.J.: není jo a nemůžete se s nima domluvit*
56. J.K.: to už vůbec ne. ale my vydáme všechny síly
57. *K.J. ale co to tam máte za lidi*
58. J.K.: **ale mně neutečete/tu biomasu/tu biomasu.** v tom mám čurbes co je biomasa/abych s tím moh topit?

V této části dialogu se K.J. snaží prosadit svoje téma, daří se jí to jen na krátký okamžik, v replice 58 se opět J.K. vrací ke své otázce.

18. *K.J.: vy ten kompost dáte na zahradu a vy s tím vypěstujete si biomrkev/zdravou mrkev*

19. J.K.: já/mně nejde o žrádlo

Smích publika

20. *K.J.: ale to je důležitý*
21. J.K.: mně jde o topení
22. *K.J.: to je důležitý*
23. J.K.: ne/mě zajímá jenom topení
24. *K.J.: ne/ten kompost nemůžete spálit v kotli*
25. **J.K.: no a kde je teda biomasa?**

Zde znova K.J. bojuje neúspěšně o téma rozhovoru. Snaží se ho změnit, ale marně.

9.1.5. Repliky subinformativní s funkcí bavit publikum

Nastala i situace, ve které Kateřina Jacques s Janem Krausem kooperovala na svůj účet za účelem pobavit publikum.

Např.

61. J.K.: tak vyste místopředsedkyně strany zelených hele/ a zůstali sme viset na biomase..

62. K.J.: my sme úplně zabředli do biomasy

K.J. kooperuje s moderátorem za účelem pobavit publikum.

66. J.K.: no tak co vůbec vy ste mi řekla k biomase

Smích publika

67. K.J.: no biomasa může docela zapáchat/ale může taky dobře zatopit

K.J. opět reaguje nepřesně, ale zároveň vtipně, zřejmě na popud publika, které se po replice J.K. projevilo smíchem.

68. J.K.: TAK!!! pokud jde vo to druhé (smích)/vo to zatopit/chtěl jsem se zeptat když topim biomasou mám si na to vzít lopatku (smích)/nebo čepec nebo

69. K.J.: čepec

I zde je odpověď K.J. spíše k pobavení. Její odpověď je nepravdivá, ale zábavná.

9.1.6. Nekooperativní reakce

Kateřina Jacques někdy s Janem Krausem vůbec **nekooperovala**.

Např.

25. J.K.: no a kde je teda biomasa?

26. K.J.: no ten dáte

V této replice K.J. téměř nekooperuje, opět se vyhýbá odpovědi, reaguje na předchozí repliku.

9.1.7. Závěr

V tomto dialogu nezazněla z úst Kateřiny Jacques **žádná plně informativní, ani superinformativní odpověď**.

Jan Kraus neustále opakoval stejnou otázku vícero způsoby. Věděl, jak na tom jeho partnerka je, ale i přesto nepřestal klást tuto otázku. Opakováním stejné otázky bavil publikum a zároveň ponižoval svoji partnerku. Publikum se tímto stylem vedení dialogu bavilo a často se projevovalo smíchem a potleskem. Reakce Kateřiny Jacques na tuto vlnu opakující se otázky viz výše.

9.2. Analýza ironie, zdvořilosti, nezdvornosti, ponižování a agrese

Na základě provedené analýzy dílu pořadu *Uvolněte se, prosím*, ve kterém byl hostem Leoš Mareš, **mohu potvrdit svoje teorie o roli neverbálních prostředků při signalizaci ironie a také obhájit funkci ironické výpovědi v komunikaci.**

9.2.1. Odhalení ironické výpovědi

V této analýze jsme mohli vidět, jak příjemci, tedy diváci v hledišti i u televizních obrazovek, odhalují ironickou intenci pronesené výpovědi. Jedním ze signálů bývá neverbální projev mluvčího, ať už úsměv, smích či mimický projev, dále signalizuje ironii nekonvenční melodie či tón hlasu. Mluvčí často také záměrně zdůrazňuje prvky, které jsou pro odhalení ironické intence klíčové. Vedle nonverbálních signálů slouží k odhalení ironie samozřejmě také situační a komunikační kontext, komunikační kompetence mluvčího a také jazykový kontext.

9.2.2. Funkce ironie

Ironie slouží především jako zdroj zábavy a legrace v komunikaci. Mluvčí může pomocí ironie svého partnera škádlit a také si z něj dělat legraci. Někdy dochází i k sebeironii, mluvčí si dělá legraci ze sebe sama. Mluvčí s adresátem si mohou ironií

dělat legraci i z třetí osoby, věci či skutečnosti. Mluvčí ironií odlehčeně zdůrazňují pronesená fakta. Ironie slouží také k projevení nezdvořilosti.

V této analýze jsme také mohli sledovat, jak je Jan Kraus ke svému partnerovi Leoši Marešovi nezdvořilý. Pouze ve dvou replikách byl zdvořilý.

Např.

1. J.K.: náš další host je pan Leoš Mareš/dobry večer, Leoši
Jan Kraus zdvořile vítal hosta Leoše Mareše.

41. J.K.: ale měl bych říct, že jste **úspěšný** moderátor přední stanice pro mladé lidi,
že jo?

Tato replika je ze strany J.K. jediná zdvořilá. Možným projevem nezdvořilosti je zde použití kondicionálu.

9.2.3. Nezdvořilost

Projevy nezdvořilosti ze strany moderátora Jana Krause směrem k Leoši Mareši začínají už na samém začátku pořadu.

Např.

2. L.M.: dobrý večer, musím říct, že přijít po takovém hostu

3. **J.K.: .. chápu**

4. L.M.: teď

5. **J.K.: .. chápu**

6. L.M.: na pořadí jako druhý

7. **J.K.: .. chápu**

8. L.M.: takže dnešní pořad bude mít zřejmě klesající tendenci

9. **J.K.: ne to/chcete se napít, Leoši?/nebo něco?**

Jan Kraus opakovaně přerušuje hosta slovem „chápu“, čímž porušuje maximu taktu a souhlasu.

16. **J.K.: takle .. já bych o zpěvu teď...**

Smích

17. L.M.: takle

18. J.K.: zpěv bych teďko na chvíli nechal bejt

Ironickou intenci těchto replik ze strany moderátora lze odhalit právě na základě neverbálního a suprasegmentálního projevu, nutné je znát také situační kontext. Bez těchto podmínek není jednoduché ironii rozluštit.

19. L.M.: já si myslím, že my sme se ale s paní Evou Urbanovou rozezpívali v šatně společně

20. J.K.: já vím, ale když dva dělají totéž... znáte to/nakonec ste se každěj ste se dozpíval

Zde jde o projev nezdvořilosti a až o ponížení hosta.

Jan Kraus Leoše Mareše také často opravoval a vyptával se ho na významy slov, čímž ho opět ponižoval a byl tím také nezdvořilý.

Např.

21. L.M.: na druhou stranu jsem zjistil, že paní Eva Urbanová je býk

22. J.K.: ano.. ve znamení býka tak

Zde porušuje moderátor maximu souhlasu a chvály.

101. J.K.: no ne tak vy jste řekl "jednou v budoucnosti"

102. L.M.: řekneme v budoucnosti

103. J.K.: čemu říkáte budoucnost?

104. L.M.: to znamená od teď ten čas, co bude

105. J.K.: jasně ... no to já vím/díky/hodnej

Smích potlesk

106. J.K.: on je hodnej

Zde je moderátor opět nezdvořilý, vyptává se na význam slova, i když ví, že je jeho partner zná, otázkami L.M. ponižuje. Je zde i poněkud agresivní.

117. L.M.: stálá? teď spolu oslavíme šestý výročí

118. J.K.: jako šest dní už ste spolu?

Smích

119. L.M.: myslím, že to je 6 let teda?

120. J.K.: vy nevíte, co je to rok?

Jan Kraus se opět vyptává na význam slov, čímž svého hosta poníží.

Důležité je ovšem říci, že Mareš s Krausem v tomto duchu kooperoval a někdy se i sám stavěl do role poníženého a zašel i k sebeironii.

Např.

10. L.M.: já sem zřejmě pochopil dramaturgický záměr volby nás dvou/vy ste prostě vybrali nejlepšího **a nejhoršího zpěváka**

Zde Mareš sám dehonestuje svoji osobnost zpěváka.

9.2.4. Ponižování

Jan Kraus často svého hosta záměrně ponižoval před diváky.

Např.

45. J.K.: něco já vím/to jsou stesky/**to chvíli trvá...** teď teda ty káry teda/takže vy máte Ferrari... no kejvejte...at' to tady můžeme Porsche a ... Audi to mrňavý

49. J.K.: **nějak ste se rozkoktal**

85. J.K.: kde to kupujete, čoveče

89. J.K.: ne, já se ptám na rodinu/**ještě si to projed'te jednou**

105. J.K.: jasně ... no to já vím/**díky/hodne**

Smích potlesk

106. J.K.: on je **hodne**

Na těchto příkladech můžeme vidět, že Jan Kraus často záměrně upozorňuje na pomalé chápání či na přerěknutí hosta.

K ironii provedené pravým opakem zašel jedenkrát i host Leoš Mareš.

Např.

66. L.M.: já mám rád tyhle otázky

Zde divák rozluští ironickou intenci díky situačnímu a komunikačnímu kontextu. Tato forma ironie je poměrně častá.

9.2.5. Závěr

Ironie v tomto pořadu sloužila vždy k pobavení publika a také k zesměšnění hosta. Jan Kraus používal ironickou výpověď také jako projev nezdvořilosti směřované k hostovi Leoši Marešovi. Často zašel až k ponižování a jeho projev byl i poměrně agresivní.

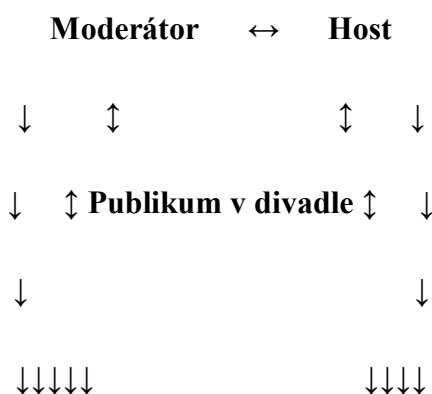
9.3. *Analýza zaměřená na roli publika v mediálním dialogu. Jeho důležitost a ne-důležitost*

9.3.1. Důležitost publika

V poslední analýze jsem se snažila dokázat, že publikum hraje v mediálním dialogu nejdůležitější roli. Celá komunikační situace je směřovaná pouze k publikum. V této talk show jde o to publikum pobavit. V své analýze jsem se snažila obhájit tezi, že moderátor i host reagují v dialogu na ohlasy publika. Publikum totiž **odpovídá** účinkujícím smíchem, potleskem, výskotem, jásotem, pískotem nebo tichem, což je také velice důležitá reakce. Je tu zpětná vazba, na kterou **opět moderátor i host reagují**.

Podle mě je to tedy dialog tří stran. Moderátora, hosta a publika. Všechny tři strany mají v dialogu stejný podíl. Navrhla jsem proto nové schéma, ve kterém zdůrazňuji zpětnou vazbu od publika směrem k účinkujícím. Toto schéma potom vypadá následovně.

Obměněné schéma se zpětnou vazbou, při které účinkující ve své promluvě reagují na chování publika:

Masové publikum u televizních obrazovek

Zde jsou příklady z analýzy.

Např.

1. J.K.: dámy a pánové, naším dalším hostem je pan Richard Krajčo!
/potlesk/hudba/ pan Krajčo: herec, zpěvák, moderátor/máte taky potřebu dokazovat si s klacíkem? /smích/ že ho hodíte před sebe rovně? /smích/
2. R.K.: *no když jsem to poslouchal, tak jsem ji začal mít teda.* /smích/

Hned v úvodu publikum vítá hosta potleskem. Moderátor hosta pro publikum představuje a v následující části repliky publikum dvakrát reaguje smíchem. Host poté odpovídá legračně právě v zájmu pobavit publikum. To reaguje smíchem.

29. J.K.: teďko hrajete v tý nový Nemocnici
30. R.K.: *no... (se smíchem)*
31. J.K.: co tam hrajete?
32. R.K.: *takovýho sympatickýho chlapíka* /smích/
33. J.K.: sympatickýho?

smích

34. R.K.: *no*
35. J.K.: čili protiúkol?

smích

Celý tento úsek dialogu je provázen smíchem publika. V replice 32 reaguje J.K. na smích publika zopakováním proneseného. Publikum na to opět reaguje smíchem. Proto moderátor s hostem v tomto tématu ještě pokračují.

38. R.K.: *no hrozně rád, bych si, to už mám od školních let, teda / zahrál Cyrana*

39. J.K.: to vám ale chybí něco moc důležitýho /**smích**/ jsou jiný lidi, co by mohli

Potlesk, smích, hudba

40. J.K.: já chtěl celej život hrát sympatický ortopedy /**smích**/ nikdy mi to nedali, že /**smích**/Cyrana jsem odmítl asi třikrát /**smích**/ čili vy byste že byste si nalepil náskou náhražku jo/ a vy jste v civilu takovej výřečnej, mluvnej?

Zde opět obdobná situace, dialog se vyvíjí podle ohlasů publika.

48. J.K.: no a aak jsem koukal, to je taková zvláštnost, že jste se oženil a za půl roku jste se rozved /**smích**/

49. R.K.: *no jo, znáte to*

50. J.K.: já to neznám /**smích**/

V replice 48 přichází na řadu změna tématu, osobní život hosta. Publikum reaguje na změnu tématu smíchem. V replice 50 reaguje především na rychlou a vtipnou odpověď moderátora.

Vznikaly i situace, kdy publikum nereagovalo, mlčelo.

58. J.K.: varhany byly jo?

59. R.K.: *ne*

60. J.K.: ne/ kapela hrála?

61. R.K.: *ne*

62. J.K.: ne/ tak co hrálo?

63. R.K.: *a to vám nemusím říkat*

64. J.K.: ne a byl tam nějaký orchestr?

65. R.K.: *něco hrálo... něco hrálo... ale myslím, že to bylo uspěchané*

66. J.K.: z její strany?

Smích

Po replice 66 přichází smích, potom se téma rozhovoru staví dál na této replice, která pobavila.

9.3.2. Intimnost dialogu

Druhá věc, na kterou jsem se v této analýze zaměřila je reakce publika na soukromá témata nebo na témata bez širšího kontextu.

Např.

84. *R.K.: ted' jsem si pořídil nový fotbal, protože tam je fotbalová liga/ tak hraju za Baník*
85. *J.K.: to mně nemusíte říkat/ kterej máte fotbal? /smích/*
86. *R.K.: FIFU ale 08/ je tam česká liga/ tak hraju za Baník*
87. *J.K.: já vím, ale blbá je ta grafika*
88. *R.K.: ale není! není /smích/*
89. *J.K.: lepší je socker / a co hrajete / pro evolution*
90. *R.K.: pro evolution*
91. *J.K.: to jste asi dlouho neviděl/ že jo (se smíchem)*

Potlesk, smích

9.3.3. Závěr

V této části dialogu jsou témata rozhovoru poměrně dost soukromá až intimní. Moderátor s hostem spolu hovoří jako dva přátelé v uzavřené společnosti, tím myslím bez publika. Mluví o velice specifické zábavě, toto téma nebývá určené masovému publiku. Vyměňují si názory na play stationové hry. Obhajují si jeden před druhým proč tu kterou hru hrají. Zajímavé je také, jak reaguje host Richard Krajčo, nechává se totiž vést a s Krausem kooperuje. Publikum reaguje na tuhle situaci pobaveně, směje se a na závěr tleská. Po potlesku se účinkující k tomuto tématu vrací a dál v něm **pokračují**.

Repliky 82 až 102 byly tedy příkladem dialogu o soukromých tématech před publikem. V těchto momentech se na pódiu hovořilo podobně, jak se mluví doma při návštěvě známých či přátel. Tento dialog se však odehrával před publikem. Oba partneři

v dialogu spolu kooperovali, právě proto, že tímto netradičním způsobem bavili publikum.

Obecenstvo totiž během rozhovoru také kooperovalo s účinkujícími, bavilo se, reagovalo smíchem a účinkující na jejich popud pokračovali v této jakoby „scénce“ dál, právě protože viděli, že se publikum baví.

10. Anotace

Příjmení a jméno autora:	Nováková Šárka
Název katedry a fakulty:	Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Název magisterské práce:	„Uvolněte se, prosím.“ Komplexní analýza mediálního diskurzu talk show.
Vedoucí magisterské práce:	prof. PhDr. Jan Kořenský, DrSc
Počet stran:	99
Počet příloh:	1
Počet použité literatury:	12

Klíčová slova: komunikace – jazyk – mediální dialog – talk show – moderátor – host – otázka (iniciace) – odpověď (reakce) – ironie – zdvořilost – nezdvořilost – ponižování – intimita dialogu – publikum – řečové dovednosti – verbální komunikace – neverbální komunikace

Práce se zabývá mediálním dialogem v talk show *Uvolněte se, prosím.* Nejprve charakterizuje celkový diskurz pořadu. V praktické části analyzuje tři úseky dialogu. Analýzy se zaměřují na otázky (iniciace), odpovědi (reakce), ironii, zdvořilost, nezdvořilost, ponižování, agresivitu v mediálním dialogu. Dále analyzuje roli publika, jeho důležitost a ne-důležitost v mediálním dialogu. Zabývá se také prvky intimnosti v mediálním dialogu. Výsledky analýzy konfrontuje s podkladovou teorií.

Práce také celkově charakterizuje projev moderátora po verbální a neverbální stránce. Výsledky analýz jsou zhodnoceny a okomentovány, na jejich základě jsou vyvozeny závěry.

This thesis is focused on media dialogue in the Late night show 'Uvolněte se, prosím'. At first we characterize the total discourse broadcast. In practical part we analyze three parts of dialogue. The analyses are focused on questions, answers, irony, politeness, impoliteness, humiliation, aggressiveness in media dialogue. Then we analyze the role of audience, its importance and non-importance in media dialogue. The work deals with elements like intimacy in media dialogue. We confront the results of the analyses with the basic analytical theory. This thesis characterizes verbal and nonverbal side of the speech of moderator.

Finally, the results are evaluated and commented on and they serve as the basis for conclusions.

11. Literatura

Čmejrková, Světlá: Televizní interview a jiné duely. Mediální dialog jako žánr veřejného projevu. *SaS* 60, 1999, s. 247–268.

Čmejrková, Světlá a kol.: *Jazyk, média a politika*. Praha 2003.

Hirschová, Milada: *Úvod do teorie textu*. Olomouc 1989.

Hoffmannová, Jana a kol.: *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách*. Praha 1998.

Kolektiv autorů: *Encyklopedický slovník češtiny*. Brno 2002

Kořenský, Jan a kol.: *Komplexní analýza komunikačního procesu*. České Budějovice 1999 (2. vyd.).

Lotko, E.: *Kapitoly ze současné rétoriky*. Olomouc 2004.

Müllerová, O.: *Komunikační složky výstavby dialogického textu*. Praha 1979.

Müllerová, O.: Otázka a odpověď v dialogu. *SaS* 43, 1982, 200–212.

Müllerová, Olga a kol.: *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany 1992.

Müllerová, O. - Hoffmannová, J.: *Kapitoly o dialogu*. Praha 1994.

Nekula, M. : Pragmalingvistická interpretace ironie. *SaS* 51, 1990. 95–110.

12. Elektronické zdroje

<http://www.ceskatelevize.cz> [28.2.2011]

<http://www.iprima.cz> [28.2.2011]

<http://www.youtube.com> [28.2.2011]

<http://ucnk.ff.cuni.cz/> [18.4.2011]

<http://ucnk.ff.cuni.cz/ORAL2008pravidla.php> [18.4.2011]

<http://www.televize.cz/tyty/2010> [7.3.2011]

<http://www.televizniceny.cz/> [7.3.2011]

Videozáznam rozhovoru s Kateřinou Jacques

[http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209522161800013-uvolnete-se-prosim/?index\[\]=75017](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/209522161800013-uvolnete-se-prosim/?index[]=75017) [28.2.2011]

Videozáznam rozhovoru s Leošem Marešem

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1176221164-uvolnete-se-prosim/205562222000009/> [28.2.2011]

Videozáznam rozhovoru s Richardem Krajčem

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1176221164-uvolnete-se-prosim/207522161800006/> [28.2.2011]

Zaťková M., *Rád si dělá věci po svém* [online, cit. 28.2.2011]. Dostupné z WWW:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rozhovor_ctplus>.

Matásková S., *O pořadu Uvolněte se, prosím*. [online, cit. 1.3.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=oporadu>>.

Foltýn M., 2006. *Česko po setmění*. [online, cit. 28.3.2011]. Dostupné z WWW: <<http://www.advojka.cz/archiv/2006/8/cesko-po-setmeni>>.

Nedvídek J.: *Uvolněte se, prosím má za sebou první stovku*. [online, cit. 14.3.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rozhovor_100>.

Matásková S., *Co řekli o Krausovi*. [online, cit. 14.3.2011]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800041/?vso=rekli_o_krausovi>.

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/209522161800013/> [13.4.2011]

<http://www.iprima.cz/showjanakrause/jan-kraus> [7.3.2011]

<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1176221164-uvolnete-se-prosim/207522161800015/obsah/98862-vaclav-havel/> [7.3.2011]

<http://www.iprima.cz/showjanakrause/o-poradu> [18.4.2011]

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1176221164-uvolnete-se-prosim/207522161800006/> [12.4.2011]